

**SOSYO-EKONOMİK AÇIDAN DEZAVANTAJLI BÖLGELERDE GÖREV
YAPAN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR
(AĞRI İLİ ÖRNEĞİ)**

Adem TAŞDEMİR

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Emine TEYFUR

2016

Her Hakkı Saklıdır

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

Adem TAŞDEMİR

SOSYO-EKONOMİK AÇIDAN DEZAVANTAJLI BÖLGELERDE GÖREV
YAPAN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR
(AĞRI İLİ ÖRNEĞİ)

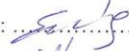
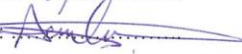
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Emine TEYFUR

AĞRI-2016

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

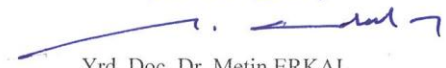
Yrd. Doç. Dr. Emine TEYFUR danışmanlığında, Adem TAŞDEMİR tarafından hazırlanan bu çalışma 19.01.2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı/Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Emine TEYFUR İmza:
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Selma ILCAR İmza:
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Alper KAYARLI İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun 28/01/2017 tarih ve 2017.04-04 nolu kararı ile onaylanmıştır.

28/01/2017

Yrd. Doç. Dr. Metin ERKAL

Enstitü Müdür V.

**AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Ağrı İli Örneği) “ adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Δ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Δ Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Adem TAŞDEMİR

İÇİNDEKİLER

Tez Onay Sayfası	İ
Bilimsel Etik Sayfası	ii
Özet	vi
Abstract	viii
Önsöz.....	x
Tablolar	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Varsayımlar	4
1.7. Tanımlar	5

BÖLÜM II

PROBLEMİN KAVRAMSAL TEMELLERİ

2.1. Sosyal Bilgiler Kavramı.....	8
2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı	8
2.1.2. Sosyal Bilgilerin Önemi	11
2.1.3. Sosyal Bilgilerin TarihselGelişimi	12
2.1.4. 2005 Yıllı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı	16

2.1.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Genel Amaçları	18
2.1.4.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Vizyonu	20
2.1.4.3. Sosyal Bilgiler Programının Yapısı	20
2.1.4.4. Sosyal Bilgiler Programında Beceriler	20
2.1.4.5. Sosyal Bilgiler Programında Kavramlar	22
2.1.4.6. Sosyal Bilgiler Programında Değerler	24
2.1.4.7. Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Öğrenme Alanları	26
2.2. Araştırma Sahası	27
2.2.1. Ağrı İlinin Coğrafik Yapısı	27
2.2.2. Ağrı İlinin Sosyal Yapısı	28
2.2.3. Ağrı İlinin Ekonomik Yapısı	29
2.2.4. Ağrı İlinin Sosyo-Ekonomik Dezavantajları	30
2.3. İlgili Çalışmalar	31
2.3.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	32
2.3.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	36

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	39
3.3. Veri Toplama Aracı	42
3.4. Verilerin Toplanması	42
3.3. Verilerin Analizi	43
3.3. Verilerin Yorumlanması	44

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Bulgular	45
4.1.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	45
4.1.2. Öğrtmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	47
4.1.3. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	49
4.1.4. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular	51
4.1.5. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkinlere Göre Analizi	52
4.1.6. Öğrtmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkinlere Göre Analizi	57
4.1.7. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkinlere Göre Analizi	62
4.1.8. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkinlere Göre Analizi	68

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	74
5.1.1. Öğrenciden kaynaklanan sorunlara ilişkin sonuçlar	74
5.1.2 Öğrtmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin sonuçlar	75
5.1.3. Eğitim öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin sonuçlar	76
5.1.4. Müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin sonuçlar	77
5.2. Tartışma	78
5.3. Öneriler	79
KAYNAKÇA	82
EKLER	90
ÖZGEÇMİŞ	103

ÖZET

Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı olan bölgelerde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Ağrı İli Örneği)

TAŞDEMİR, Adem

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Emine TEYFUR

2016

Bu araştırmanın amacı Sosyo ekonomik açıdan dezavantajlı bir bölge olan Ağrı il merkezi, ilçe merkezi ve köylerinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları tespit etmektir.

Araştırmada İbrahim Akşit tarafından İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar isimli çalışmasında kullanmış olduğu betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Ağrı il merkezi ve ilçelerinde görev yapan 181 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmada karşılaşılan sorunlar öğretmenden, Öğrenciden, müfredattan ve eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlar olarak dört ana başlığa ayrılmıştır. Öğretmenlerin bu sorunlara vermiş oldukları yanıtlar yaş, cinsiyet, eğitim durumu, lisansüstü eğitim, hizmet süresi, hizmet içi eğitim, okulun sosyo-ekonomik durumu ve kendini yeterli bulma değişkenleri arasında farklılık olup olmadığı bakımından araştırılmıştır.

Betimsel istatistik teknikleriyle elde edilen veriler SSPS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmenlerin sorunlara vermiş oldukları yanıtların değişkenlere göre standart sapma, ortalama ve frekanslarına ait tablolar oluşturularak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının düşük olmasından dolayı ders kitapları dışında başka bir eğitim materyali kullanamadığı, dersliklerin yetersiz olmasından dolayı sınıfların kalabalık olduğu bu sebepten ötürü öğretmenlerin sosyal bilgiler dersini geleneksel yöntemlerle işlediği, öğrencilerin ekonomik durumlarının yetersiz olmasından dolayı eğitimi ikinci planda gördükleri, öğrencilerin derse karşı ilgisiz oldukları ve her şeyi öğretmenden bekledikleri, öğretmenlerin görev yaptıkları yerlerin sosyo-ekonomik durumlarının düşük olmasından dolayı okulunun çevresinin sosyal yapısından kaynaklanan bir takım sorunlarla karşılaştıkları, öğretmenlerin mesleki ve toplumsal statülerinden memnun olmadıkları, öğretmen maaşlarının istenilen seviyede olmadığı, ders için ihtiyaç duyulan malzemelerin sunulamadığı, haftada 3 saat olan sosyal bilgiler dersinin müfredatı yetiştirebilmek için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler, sosyal bilgiler öğretmeni, sosyal bilgiler öğretimi, sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölge, sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar.

ABSTRACT

Problems encountered in the teaching of social studies teachers by social studies
in socio-economically disadvantaged regions (Sample of Ağrı Province)

TAŞDEMİR, Adem

Master Thesis, Department of Social Sciences Education

Thesis Advisor: Asst. Assoc. Dr. Emine TEYFUR

2016

The aim of this research is to determine the problems social educators of social studies teachers working in Agri province center, district center and villages, which are disadvantaged in socioeconomic aspects.

In the study, a descriptive screening model was used by Ibrahim Akşit in social studies teaching in primary education.

The study group of the study constitutes 181 social studies teachers working in Ağrı province center and districts in the academic year 2015-2016.

Problems encountered in the research are divided into four main categories as problems arising from the teacher, the student, the curriculum and the education-training process. Teachers' responses to these problems have been investigated in terms of age, gender, educational status, post-graduate education, service duration, in-service training, school socio-economic status and whether there is a difference between self-sufficiency variables.

The data obtained with descriptive statistics techniques were analyzed using the SPSS 22 packet program. The answers of the teachers to the problems have been tried to be interpreted by creating the tables of standard deviation, mean and frequency according to the variables.

As a result of the research, it is observed that the students are not able to use other educational materials besides the textbooks because of their low socio-economic status and because the classrooms are crowded due to the inadequacy of the classrooms, the teachers are using traditional methods for social studies, Teachers are not satisfied with their professional and social status, they are not in the desired level, the materials needed for the lessons can not be presented, the teachers are not satisfied with the teacher's social status and 3 hours a week, social studies lessons are not enough to train the curriculum.

Key words: Social studies, social studies teaching, social studies teaching, socio-economically disadvantaged area, problems in teaching social studies.

ÖNSÖZ

Sosyal bilgiler dersi insana ait bilgiler içeren merkezine insanı alan bir derstir. Sosyal bilgiler dersi geçmişle günümüz arasında bir köprü görevi görmektedir. Sosyal bilgiler dersi tek bir bilim dalı olmayıp tarih, coğrafya, hukuk, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, vatandaşlık vb. gibi dersleri bünyesinde barındıran bir derstir. Sosyal bilgiler dersi haklarını ve sorumluklarını bilen, toplumsal hayata aktif olarak katılan aktif bilinçli yurttaşlar yetiştirir. Bunun içindir ki sosyal bilgiler dersine daha çok önem verilmeli ve bu alanda yapılan çalışmalar desteklenip teşvik edilmelidir. Sosyal bilgiler dersinden maksimum derecede verim alabilmek için sosyal bilgiler dersinin uygulayıcıları olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunların neler olduğunu tespit edip bu sorunların giderilebilmesi gerekiyor.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları tespit edip sosyal bilgiler dersinin öğretimi sırasında yaşanan sorunlara çözüm önerileri getirmek ve yaşanan sorunların önüne geçerek eğitim-öğretim sürecinin verimli bir şekilde gerçekleşmesi amacıyla yapılan bu çalışma uzun ve yorucu bir çalışmanın ürünüdür.

Araştırma süresince benden desteğini esirgemeyen, her zaman yanımda olan, bana yol gösteren, bilimsel bilgi ve birikimlerinden sık sık faydalandığım değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Emine TEYFUR'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca zaman zaman görüşlerinden istifade ettiğim Araştırma görevlisi Suat POLAT'a teşekkür ederim.

Araştırmam boyunca her zaman yanımda olan benden desteğini esirgemeyen aileme şükranlarımı sunuyorum. Araştırmaya katılarak araştırma anket ve formunu dolduran saygı değer sosyal bilgiler öğretmenlerimize teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın başlangıcından bitimine kadar her zaman yanımda olan benden hiçbir desteğini esirgemeyen bilgi ve birikiminden istifade ettiğim varlığıyla bana güç veren araştırmayla ilgili sürekli görüş alışverişinde bulunduğum değerli büyüğüm Sayın Tasin DOĞAN'a en kalbi teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca ismini sayamadığım

araştırma boyunca benden desteklerini esirgemeyen bütün arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

TABLO DİZİNİ

Tablo 2.1. 4. ve 7. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan beceriler	21
Tablo 2.2. sosyal bilgiler öğretim programında yer alan beceriler	24
Tablo 2.3. sosyal bilgiler programında yer alan öğrenme alanları	27
Tablo 3.1. Araştırmaya katılan Deneklerin yaş dağılımı.....	39
Tablo 3.2. Araştırmaya katılan Deneklerin cinsiyet dağılımı.....	40
Tablo 3.3. Araştırmaya katılan Deneklerin eğitim durumuna göre dağılımı.....	40
Tablo 3.4. Araştırmaya katılan Deneklerin Lisansüstü öğrenimlerine göre dağılımı....	40
Tablo 3.5. Araştırmaya katılan Deneklerin Hizmet sürelerine göre dağılımı.....	40
Tablo 3.6. Araştırmaya katılan Deneklerin katıldıkları Hizmet içi eğitime göre dağılımı.....	41
Tablo 3.7. Araştırmaya katılan deneklerin görev yaptığı okulun sosyo-ekonomik durumuna göre dağılımı.....	41
Tablo 3.8. Araştırmaya katılan deneklerin sosyal bilgiler öğretiminde kendini yeterli bulmalarına göre dağılımı.....	42
Tablo 3.9. Likert ölçeği dizi aralığı veri tablosu.....	44
Tablo 4.1. Öğrenciden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulguların ortalama ve standart sapma değerleri	45
Tablo 4.2. Öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulguların ortalama ve standart sapma değerleri	47
Tablo 4.3. Müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin bulguların ortalama ve standart sapma değerleri	49

Tablo 4.4. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulguların ortalama ve standart sapma değerleri	51
Tablo 4.5. Yaş değişkenine ilişkin betimsel veriler	53
Tablo 4.6. Cinsiyet değişkenine ilişkin betimsel veriler	54
Tablo 4.7. Eğitim durumu değişkenine ilişkin betimsel veriler	54
Tablo 4.8. Lisansüstü eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler	54
Tablo 4.9. Meslekteki hizmet süresi değişkenine ilişkin betimsel veriler	55
Tablo 4.10. Hizmet içi eğitimi değişkenine ilişkin betimsel veriler	56
Tablo 4.11. Okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine ilişkin betimsel veriler	56
Tablo 4.12. Öğretmenlerin kendini yeterli bulma değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	57
Tablo 4.13. Yaş değişkenine ilişkin betimsel veriler	58
Tablo 4.14. Cinsiyet değişkenine ilişkin betimsel veriler	59
Tablo 4.15. Eğitim durumu değişkenine ilişkin betimsel veriler	59
Tablo 4.16. Lisansüstü eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler	60
Tablo 4.17. Meslekteki hizmet süresi değişkenine ilişkin betimsel veriler	60
Tablo 4.18. Hizmet içi eğitimi değişkenine ilişkin betimsel veriler	61
Tablo 4.19. Okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine ilişkin betimsel veriler	61
Tablo 4.20. Öğretmenlerin kendini yeterli bulma değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	62

Tablo 4.21. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunların yaş değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	63
Tablo 4.22. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunların cinsiyet değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	64
Tablo 4.23. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunların eğitim durumu değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	64
Tablo 4.24. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunların Lisansüstü eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	65
Tablo 4.25. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunların Hizmet süresi değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	65
Tablo 4.26. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunların Hizmet içi eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	66
Tablo 4.27. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunların okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	67
Tablo 4.28. Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunların öğretmenlerin kendini yeterli bulma değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	67
Tablo 4.29. Yaş değişkenine ilişkin betimsel veriler	69
Tablo 4.30. Cinsiyet değişkenine ilişkin betimsel veriler	69
Tablo 4.31. Eğitim durumu değişkenine ilişkin betimsel veriler	70
Tablo 4.32. Lisansüstü eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler	71
Tablo 4.33. Meslekteki hizmet süresi değişkenine ilişkin betimsel veriler	71
Tablo 4.34. Hizmet içi eğitim değişkenine ilişkin betimsel veriler	72
Tablo 4.35. Okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenine ilişkin betimsel veriler	72

Tablo 4.36. Öğretmenlerin kendini yeterli bulma değişkenine ilişkin betimsel veriler.....	73
---	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

Kalifiyeli bireyler yetiştirmenin önemli olduğu günümüzde en önemli görev eğitim sisteminin önemli yapı taşlarından biri olan öğretmenlere düşmektedir. Çünkü öğretmenler eğitim programlarının uygulayıcıları ve değerlendiricileri olmalarının yanı sıra toplumun geleceği olan çocukları yaşama hazırlayıp toplumun kültürünü yeni nesillere aktarma gibi hayati önem arz eden görevler üstlenmişlerdir.

Öğretmenlerin üstlenmiş oldukları bu önemli görevler onlara ağır sorumluklar yüklemiştir. Öğretmenler bu sorumluklarını yerine getirirlerken bir takım sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlar öğretmenleri olumsuz etkilediği gibi eğitim sistemini ve eğitim sistemine bağlı olarak da bütün toplumu etkilemektedir. Öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerini yürütürken karşılaştıkları bu sorunlar eğitim öğretimin verimini düşürmekte olup kaliteli bir eğitim yapılmasının önündeki en büyük engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar verimli bir eğitim yapılmasını engellemektedir bu durumda ülkenin geleceği olan öğrencilerin eksik öğrenmelerine ve buna bağlı olarak ilerde toplumun ihtiyacı olan nitelikli insan gücünün kalitesini düşürmektedir.

Öğretmenlerin yaşadığı sorunların giderilmesi her şeyden önce toplumun yararınadır. Çünkü ülkenin geleceği olan çocuklar öğretmenlerin ellerinde yetişmektedir. Öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların minimum dereceye indirilmesi öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerine daha fazla zaman ayırmalarını sağlayacaktır. Buna bağlı olarak da eğitim öğretimin kalitesi artacaktır.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, toplumun değer yargıları ile bilgi ve beceri birikiminin yeni kuşaklara aktarılmasıdır. Bu amaçla okullarda ve benzeri kurumlarda sürdürülen öğretim ve yetiştirme etkinlikleridir. Geniş anlamda eğitim, kişinin belli bir yaşam tarzını öğrendiği toplumsallaşma ve kültürleşme süreciyle özdeş tutulabilir. Bütün toplumlarda eğitimin amacı, yeni kuşaklara kültür birikimini aktarmak, gençlerin davranışını yetişkinlerin

hayat tarzı yönünde biçimlendirerek, onların gelecekteki toplumsal rollerine yönelmelerini sağlamaktır. Özellikle de günümüz bilgi çağında Eğitim; bireyin gelişmesi, kendini yenilemesi, çağa ve değişen şartlara ayak uydurabilmesi, ilke ve değerleri benimseyerek geleceğini inşa etmesi açısından önemli bir görev üstlenmiştir.

Nitelikli ve donanımlı bireylerin yetiştirilmesi eğitimin amaçlarına uygun ve kaliteli bir şekilde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Eğitimin kalitesinin artırılması ve amaçlarına uygun bir şekilde yapılması nitelikli insanların yetişmesini sağlayacağı gibi ülkenin ve toplumun gelişmesine de hiç şüphesiz katkıda bulunacaktır. Bundan dolayı eğitimin amacına uygun verimli bir şekilde yapılabilmesi için eğitim ortamında var olan sorunlar üzerinde hassasiyetle durmak gerekir. Çünkü eğitim öğretim ortamında karşılaşılan sorunlar eğitimin verimini düşürür. Bu açıdan karşılaşılan sorunların tespiti ve bu sorunlara çözüm önerilerinin getirilmesi büyük önem arz eder.

Sosyal bilgiler eğitiminde de karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve tespit edilen sorunların giderilmesi etkili bir sosyal bilgiler eğitiminin ön koşuludur. Başarılı bir sosyal bilgiler eğitimi sosyal bilgiler alanındaki sorunların tespit edilmesine ve giderilmesine bağlıdır.

Bir programın uygulanması sırasında karşılaşılan sorunların neler olduğu konusunda görüşüne başvurulacak öncelikli kişiler programın uygulayıcısı olan öğretmenlerdir. Öğretmenler, programın uygulayıcıları olmalarının yanı sıra programın uygulanması için elverişli bir ortam hazırlama konusunda da sorumlu ve etkili olan yegâne kişilerdir. Bu nedenle, karşılaşılan sorunların öğretmenlerin bakış açılarıyla değerlendirilmesi önemli görülmektedir (Karacaoğlu ve Acar, 2010).

Öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken karşılaştıkları sorunların neler olduğunu ortaya çıkarmanın en etkili yolu öğretmenlerin görüşüne başvurmaktır.

Sosyal bilgiler programında belirtilen kazanımların öğrencilere kazandırılmasında öğretmenlerin önemli bir rolü vardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretimi sırasında karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ve bu sorunların giderilmesi için çözüm önerilerinin üretilerek sosyal bilgiler öğretmenlerinin

karşılaştıkları sorunların giderilmesi kaliteli bir sosyal bilgiler öğretiminin önündeki engeli ortadan kaldıracaktır. Böylece çok daha etkili ve de verimli bir sosyal bilgiler eğitimi gerçekleştirilebilecektir. Bu da temel amacı bilinçli, sorumluluk sahibi, topluma, kurallara ve kanunlara saygılı ve etkin insanlar yetiştirmek olan sosyal bilgiler öğretiminin amacına ulaşmasını sağlayacaktır.

Ülkemizin hemen hemen her bölgesinde öğretmenlerimiz bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır. Fakat bu sorunların azlığı veya çokluğu bölgelerin gelişmişlik düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Az gelişmiş bölgelerimizde görev yapan öğretmenler diğer bölgelerde görev yapan öğretmenlere göre daha fazla sorunlarla karşılaşmaktadır.

Bu nedenle bu araştırma, Sosyal Bilgiler öğretiminde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları tespit etmek, sorunlara gerçekçi çözüm yolları üretebilmek ve sorunlar nedeniyle gerçekleştirilemeyen nitelikli eğitimin ortaya konulmasına katkı sağlamak amacıyla Sosyo Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Bölgelerde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Ağrı İli Örneği) adıyla araştırma konusu olarak seçilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Sosyo ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Ağrı ili örneği) nelerdir?

1.3. Alt Problemler

1. Öğrenciden kaynaklanan sorunlar?
2. Öğretmenden kaynaklanan Sorunlar?
3. Eğitim-Öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlar?
4. Müfredattan kaynaklanan sorunlar?

1.4.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada sosyo – ekonomik açıdan dezavantajları olan ağrı il merkezinde ve ilçe genelinde bulunan ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmaya sosyal bilgiler öğretiminin en iyi şekilde nasıl verilebileceğinden yola çıkılarak başlanmıştır. Bu amaçla sosyal bilgiler öğretimini gerçekleştiren öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Eğitim öğretim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların bilinmesi var olan sorunları ortadan kaldırmak için eğitim programcılarına veri sağlayacaktır. Öğretim sırasında karşılaşılan sorunların neler olduğunu en iyi programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin bildiği aşıkardır. Bu nedenle bu araştırma öğretmenlere yönelik yapılmıştır.

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunların tespitine ve tespit edilen sorunların da ortadan kaldırılmasına yardımcı olarak eğitim öğretimin kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda bu araştırma sosyo ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde (Ağrı İli) yapılarak ülkemizde eğitim öğretimin bölgeler arasında sosyo ekonomik nedenlerle farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaya, şayet farklılaşma varsa yetkililerin konuya eğilmelerini sağlayarak bölgelerimiz arasındaki bu farklılıkların ortadan kaldırılmasına katkıda bulunacaktır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma bir yıllık eğitim öğretim dönemi (2015-2016) ile sınırlıdır.
2. Araştırma Ağrı il merkezi ve ilçelerinde bulunan ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma veri toplama aracı olarak anket ile sınırlıdır.
4. Araştırma 181 tane sosyal bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

Yapılan araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin veri toplama aracına verdikleri cevapların gerçeği yansıtacağı,
2. Araştırmacının, araştırma sonuçlarını objektif olarak yansıttığı
3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, eğitim ve öğretimde hangi sorunlarla karşılaştıkları veri toplama aracına verecekleri cevaplardan anlaşılabilceği,
4. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularla sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretiminin uygulama sürecinde karşılaştıkları sorunların tespiti ile bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerin geliştirilmesine kaynaklık edebileceği.

5. Araştırmada başvuru alan öğretmenlerin, görüşlerinin güvenilir olduğu.
6. Kaynaklardan ve kuruluştan elde edilen bilgilerin gerçeğı yansıttığı.

1.7. Tanımlar

Eğitim: “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile kasıtlı olarak davranış değışikliğı oluşturma sürecidir” (Ertürk, 1979, s. 12).

Öğretim: “Öğrencilere istendik davranışların kazandırılması amacıyla okullarda yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş faaliyetlerdir” (Fidan ve Erden, 1994, s. 22).

Sosyal Bilgiler: “Sosyal Bilgiler genel olarak geçmişte ve günümüzde, çocuğun en yakın çevresinden başlayarak zamanla evrene kadar yayılan ilişkileri anlamasına yardım eden ve bireyin içinde bulunduğu çevrenin sosyal gelişimi üzerinde duran bir konu alanıdır” (Meydan, 2010: 67).

“Sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı” (Doğanay, 2002; 17).

“Sosyal bilgiler öğretiminin temel amacı, birbirine bağımlı günümüz dünyasında kültürel çeşitliliğı tanıyan ve benimseyen demokratik toplumun vatandaşları olarak genç kuşakların, yerel, bölgesel, ülke çapında ve küresel olarak karşılaşılan sorunlar hakkında toplumun yararı ve mutluluğı için bilgi temeline dayalı rasyonel karar verme yeteneklerini geliştirmektir” (Yılmaz, 2009: 32).

Sosyal Bilimler: Sosyal bilimler, “insanın insanla ve çevresiyle olan ilişkilerini inceleyen disiplinler topluluğudur” (Dönmez, 2003. 31).

Başka bir tanıma göre sosyal bilimler insanların diğer insanlarla ve toplumla olan ilişkilerini inceleyen disiplinler topluluğudur (Sözer, 1998).

Sosyal bilimler Bilimsel bir perspektif ile sosyal yaşam içinde kişinin, çevresiyle, diğer kişilerle ve kurumlar ile olan ilişkilerini incelemektir. (Köstüklü, 2006).

Sosyal bilimler bilimsel bir tutumla toplumların incelendiği disiplinler olarak adlandırılabilir. İlgilendiği esas konu ise gruplar içinde oluşan insan etkinliği olup, amaç beşeri anlayışın gelişmesini sağlamaktır. Sosyal bilimler denildiğinde matematik, güzel sanatlar, fen ve felsefe disiplinlerinin dışında kalan ve insan tarafından oluşturulan disiplinler akla gelmelidir. Bunları tarih, coğrafya, psikoloji sosyoloji hukuk, antropoloji vb. olarak sıralayabiliriz (Köstüklü, 2000).

Öğretmen: “Öğretmen, öğrencileri birey olarak gören, sosyal ve kültürel farklılıklarını dikkate alarak en yüksek düzeyde öğrenmeleri için çaba harcayan, sınıf içi ve dışı çalışmalarını eleştirel bir yaklaşımla analiz ederek öz değerlendirme yapan kişidir” (MEB, 2008).

Dezavantajlı bölge: Dezavantajlı bölgeyi, gelişme potansiyelini kaybetmiş veya gelişme avantajları olmayan bir bölge olarak tanımlayabiliriz. Az gelişmiş bölgeyi, belirli bir süre içinde sosyal ve ekonomik göstergeler açısından başka bölgelerle karşılaştırır isek iktisadi avantajlarının bulunmaması dikkatimizi çeker. Dezavantajlı bölge sağlık, eğitim, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda geri kalmış bölgeler için kullanılan bir tanımdır.

“Dezavantajlı bölgelerin; gelir düzeyi ve gelir artış hızı ülke gelir düzeyi ve gelir artış hızından düşüktür, tarım sektörü hakim nitelikte fakat geridir, nüfus artış hızı ülke nüfus artış hızından yüksektir, nüfusun bileşimi içinde (0-14) yaş grubunun oranı yüksektir, meslekteki mevkii bakımından ücretliler ve işverenlerin oranı ülke ortalamasına göre düşüktür, cinsiyet itibariyle kadın istihdamı yüksektir ve kadın üretici durumdadır, işgücünün sendikalaşma oranı ülke ortalamasının altındadır, tasarruflar düşüktür ve buna bağlı olarak da yatırımlar için sermaye kıtlığı çekilmektedir, sosyal statü, eğitim yoluyla kazanılmanın yanı sıra doğuştan da elde edilmektedir, cemaat tipinde bir sosyal teşkilatlanma ve dışa kapalılık mevcuttur, mahalli pazar ekonomisi milli pazara yeterince entegre değildir, mekanik bir dayanışmanın varlığı söz

konusudur, bölge alt yapı yatırımlarından önemli derecede mahrumdur, üretim faktörlerinin marjinal verimlilikleri düşüktür, haberleşme ve ulaştırma ağı yetersizdir, bölge dışına göç verme oranı yüksektir, milletlerarası politikada emperyalist strateji uygulayan ülkelerce el atılmaya uygun bir nitelik taşırlar, şehirleşme oranı ülke şehirleşme oranının altındadır, çocuk ölümleri oranı ülke ortalamasının üstündedir” (Erkan, 1999, s.3).

Sorun: sözlük anlamı olarak “problem, mesele, içinden çıkılması zor iş olarak tanımlanır. Tanım olarak Sorun kişinin iç dünyasında yahut bir sistemde gerginlik oluşturan ortadan kalkmadıkça kişiyi huzursuz eden, sistemin işleyişini zorlaştıran, çalışmaz hale getiren düzensizliktir (Demir ve Acar, 2002).

BÖLÜM II

PROBLEMİN KAVRAMSAL TEMELLERİ

1.1. Sosyal Bilgiler

2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı ve Kapsamı

Sosyal Bilgiler insan ve insan etkinliklerini konu alır. Kendimizi ve toplumdaki diğer insanları daha iyi tanımamızı sağlar. Sosyal Bilgileri tanımlamak tarih, coğrafya ya da sosyoloji gibi bir disiplini tanımlamaktan çok daha zordur. Çünkü Sosyal Bilgiler disiplinler arası bir disiplindir. Ve çok disiplinli bir alandır (Öztürk, 2003).

Sosyal Bilgiler ortaokullarda bilinçli vatandaşlar yetiştirmek amacıyla Sosyal Bilimlerden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere sosyal hayat ile ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir ders olarak ifade edilebilir (Kurtulgan ve Köstüklü, 2010).

Sosyal Bilgiler eğitim alanının oluşturmuş olduğu bir kavramdır. Sosyal Bilgiler Sosyal Bilimler alanındaki bilimsel ve kuramsal ilerlemelerin eğitim süreci içinde ele alınarak bireyin toplum içinde geliştirilip yetiştirilmesini hedefler. Bundan dolayı Sosyal Bilgiler Öğretim açısından Sosyal Bilimlerden seçilerek basitleştirilmiş konulardır (Polat, 2006).

Sosyal bilgiler kavram olarak ilk kez 1916 yılında, ABD’de Milli Eğitim Derneği’nin Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul edilmiştir (Köstüklü, 1999). Tarihte ilk kez İsrail devleti çocuklarına ulusal tarih ve yurttaşlık bilgisi dersleri okutturmuş ve ilk kez sosyal bilgiler dersleri adı altında ilk ve ortaokullarda bir dersin okutulmasını Condorcet savunmuştur. Disiplinler arası ve çok disiplinli bir program yaklaşımı ve bir ders olarak sosyal bilgiler Türkiye’de ilk kez 1969’lı yıllarda benimsenmiştir (Ağır, 2003).

Sosyal Bilgiler: Tarih, Coğrafya, Hukuk, Felsefe, Antropoloji, Sosyoloji, Psikoloji vb. alanları içine alan disiplinler arası bir disiplindir. Çünkü toplumsal hayatı düzenleyen tüm ilke ve genellemeler, bu alanın konusu olabilir. İnsanlar her türlü

olguyu parça parça değil bir bütün olarak görüp daha kolay öğrenirler. Bundan dolayı Sosyal Bilgiler dersinde olgular bir bütün olarak verilmelidir. Ortaokulda çocuk sosyalleştirilirken her bir bilim dalıyla ilgili ilke ve genellemeler ayrı bir ders olarak değil ortak noktaları bulunup birleştirilerek sunulmalıdır. Çünkü çocuk olguları parça parça olarak değil bir bütün olarak görürse daha kolay ve anlamlı bir şekilde öğrenmiş olur. Bu ilke çocuğun gelişim ve öğrenme ilkelerine daha uygundur(Sönmez,1999).

Sosyal Bilgiler değişen ülke ve dünya koşullarında hızlı bir şekilde düşünüp karar alabilen ve problem çözebilen aktif yurttaşlar yetiştirmek amacıyla Sosyal bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır(Öztürk, 2012).

Öğrencileri sosyal açıdan eğitmek, onların geçmişleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayarak geçmişlerine duyarlı bireyler haline getirmek, içinde yaşadıkları toplumun yönetim düzenini ve ekonomik özelliklerini kavratmak amacıyla ilk ve ortaokullarda okutulan, konuları genellikle tarih, coğrafya, ekonomi, hukuk, sosyoloji gibi bilim dallarından seçilerek oluşturulmuş bir derstir. Sosyal bilgiler öğretiminin içeriğinde tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi gibi günümüz ilköğretim programlarında yer alan fakat gerçekte Sosyal Bilimler dediğimiz sosyoloji, ekonomi, felsefe, psikoloji gibi disiplinlerden seçilerek uygun hale getirilmiş konular yer almaktadır (Köken, 2002).

Ülkemizde sosyal bilgiler eğitimi üzerine çalışmalar yapan Erden'e göre Sosyal bilgiler ilk ve ortaokullarda hak ve sorumluklarını bilen çevresine karşı duyarlı bilinçli vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere sosyal hayat ile ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir derstir(Erden, tarihsiz: 35).

İnsanlar ve toplumlar sürekli olarak bir değişim içerisinde olmalarının yanı sıra karmaşık sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Gerek insanların yaşadıkları değişimlere ayak uydurabilmeleri gerekse de karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmalarında sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal Bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi sosyalleştirme amacı güden eğitimde, Sosyal Bilimlerin etkin bir yer kazanmasını sağlaması eğitimin, hem bir Sosyal Bilim dalı hem

de Sosyal Bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesini sağlamıştır. Bu da Sosyal Bilgiler kavramını meydana getirmiştir(Öztürk, 2003).

Sosyal Bilgiler, genel olarak yeryüzüne bağlı olayları tanıtan, bunların oluş sebepleri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan, vatandaşlık hak ve ödevlerinin, sorumluklarının neler olduğunu belirten ve bunları öğrenmemizi sağlayan, kısacası insan ve insanın sosyal ve fiziki çevresiyle geçmişte, günümüzde ve gelecekteki etkileşimini ortaya koyan bilgiler bütünüdür.

Sosyal Bilgilerde yalnız Tarih-Coğrafya-Yurttaşlık Bilgisi alanlarına değil, Ekonomi, Sosyoloji gibi diğer Sosyal Bilim dallarına da girilir. Ancak, burada en Önemli olan nokta, Sosyal Bilimlerden bazı konuların seçilip Sosyal Bilgiler dersi Programına konulmasının doğru olmayacağının bilinmesidir. Sosyal Bilgilerde bireyin sosyal ve fizikî çevresi ve bu çevreyle olan ilişkileri incelenirken, gerekli olan yerlerde, bireyin seviyesinde olmak üzere, diğer Sosyal Bilimlere de girilir. Örneğin, "Aile içinde geçimimizi nasıl sağlıyoruz?" dediğimiz zaman, öğrenci seviyesinde, Ekonomi alanına girilmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde çocuk normal gelişimi içerisinde yaşama yollarını öğrenirken, insanların birbirleriyle olan ilişkileri üzerinde de durur. İnsanların yalnızca birbirleriyle olan ilişkileri de yeterli görülmemektedir. İnsanların sosyal kurumlarla, eşya ve dünya ile olan ilişkileri de önemli bir yer tutar. İnsanların sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, gelenek ve göreneklerin bilinmesi sosyal bilgilerin çalışma alanına giren konulardır. Bu anlamda Sosyal Bilgiler, kültürel mirası ve onun günümüzde yaşayan özelliklerini ve bunların yaşamımıza olan etkilerini, insanların sosyal ve fiziki çevreleriyle olan ilişkilerini esas alan bir derstir(Sönmez, 1999).

Tüm yapılan bu tanımlardan sonra kapsayıcı bir tanım yapacak olursak; Sosyal bilgiler, toplumu ve insanı konu alan diğer bilimlerin muhteva ve yöntemlerinden faydalanarak, insanın fiziksel ve toplumsal çevresiyle olan etkileşimini zaman boyutu içerisinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve globalleşen bir dünyada hayatla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen, üreten, becerikli, demokrasiyi içselleştirmiş bireyler yetiştirmeyi hedefleyen bir çalışma alanı olarak ifade edilebilir (Tahiroğlu, 2006).

2.1.2. Sosyal Bilgilerin Önemi

Sosyal Bilgiler öğrencilerin sosyal hayata adapte olmalarını sağlayarak toplum içerisinde aktif rol almalarını sağlayan bir derstir. Sosyal Bilgiler dersi çocukların çevrelerindeki doğayı, insanları, kurum ve kuruluşları tanımasını sağlar. Sosyal Bilgiler çocuğun içinde bulunduğu toplumsal hayatla bire bir alakalıdır. Bu nedenle çocuk bu ders sayesinde içinde yaşadığı toplumu, geçmişini, bugününü ve geleceğini yakından tanıma fırsatı bulmuş olur. Bu açıdan çocuklarımızın geçmişini öğrenip geçmişlerinden ders çıkaran, kültürünü benimseyip koruyan, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan, hukukun üstünlüğünü inanan, demokrasiyi benimseyip içselleştirmiş, ahlaklı, erdemli ve dürüst bir vatandaş olarak yetiştirilmesinde Sosyal Bilgiler dersinin yeri ve önemi çok büyüktür(Yükselir, 2006).

Sosyal Bilgiler dersinin en önemli görevi temel kültür öğelerini ve vatandaşlık bilgilerini kazandırıp çocuğu toplumla uyumlu hale getirmektir. Sosyal bilgiler dersinde çocuğa sadece kendi toplumunun kültürü verilmekle kalmayıp diğer toplumların kültürleri hakkında da bilgi verilmektedir. Bu geniş içerik çocuklara, insanlığın yüzyıllardan bu yana oluşturduğu zengin kültürel birikimi tanıma fırsatı vermektedir (Kısakürek, 1988).

Sosyal Bilgiler dersinin bir diğer önemi ise çocuklarda kişilik gelişimine yardımcı olmasıdır. Bu derste çocuk toplumsal sorunlarla karşı karşıya getirilerek kendisinin sosyal hayatla kaynaşması sağlanmış olur. Böylece Sosyal Bilgiler dersi çocuğun toplumsal kişiliğinin oluşmasında başka bir ifadeyle çocuğun toplumsal kişilik kazanmasında çok önemli bir fonksiyonu yerine getirmiş olur (Sözer, 1998).

Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin birbirlerine ve diğer insanlara saygı duymalarını, farklılıklara karşı hoşgörölü ve saygılı olmalarını, birbirlerine ve diğer insanlara değer vermelerini, eleştiriye açık olmayı, yenilikçi ve eleştirel düşünme becerilerine sahip olmalarında çok büyük katkı sağlar. Ayrıca öğrencilerin ekonomi, kültür ve devlet gibi insan sistemlerini öğrenmelerini ve bu sistemlerle ilgili fikir üretmelerine ve karşılaştıkları problemlere çözüm üretmelerine de önemli katkıda bulunur (Gömlüksiz ve Cüro, 2010).

Bilgi çağında iyi bir yurttaş olmanın gerektirdiği bilgi, beceri ve değerlerin önemli bir kısmı Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla bireye kazandırılmaktadır. Sosyal Bilgiler olaylara geniş bir açıdan bakarak kişinin yaşadığı dünya ile arasında sosyal, ekonomik ve kültürel bağlar kurmayı amaçlar. Günümüz bilgi ve teknoloji çağında ülkeler arasındaki mesafenin giderek azalması insanların farklı kültürlerle bir arada yaşamaya başlaması, küresel çaptaki sorunlara ortak çözüm arayışları ve yurttaşlık kavramının ulus ötesi anlamlar kazanmasıyla Sosyal Bilgiler dersinin önemini daha da artırmıştır (Koluman, 2011).

Sosyal Bilgiler dersi bu kadar önemli bir ders olmasına rağmen maalesef ülkemizde Sosyal bilgiler eğitiminin hala istenilen düzeye ulaşmadığı rahatlıkla söylenebilir. Gerek Sosyal Bilgiler programı bağlamında gerek ders kitapları bağlamında gerekse de Sosyal Bilgiler müfredatının uygulanmasında önemli eksikliklerin olduğu görülmektedir. Ülkemizde demokrasiyi benimseyip içselleştirmiş, hukukun üstünlüğüne inanan, olumlu geleneksel değerleri koruyan, her konuda akıl ve bilimi rehber edinen vatansever yurttaşlar yetiştirmek Sosyal Bilgiler eğitiminin başlıca görevlerindendir (Bekdaş, 2012).

Sosyal Bilgiler dersi her şeyden önce milli ve çağdaş değerleri kavrayıp özümsemiş geleceğe umutla bakabilen, yüksek bir milli bilince sahip erdemli, dürüst, bilgili, becerikli ve kişilik sahibi bireyler yetiştirmeyi hedeflemiştir. Bu hedeflere ulaşabilmek içinde Sosyal Bilgiler dersine gereken önem verilmelidir. Sosyal Bilgiler dersinin verimli bir şekilde işlenebilmesi için de öncelikle bu dersin eğitimi sırasında yaşanan sorunların tespit edilip ortadan kaldırılması gerekir. Sosyal Bilgiler dersinin öğretimi sırasında karşılaşılan güçlüklerin ortadan kaldırılması dersin verimini artıracaktır. Bu durumda Sosyal Bilgiler dersinin hedeflemiş olduğu kazanımlara kısa bir sürede daha az bir emekle ulaşılmış olacaktır. Böylece iyi, etkin, sorumlu, üretken, birbirine saygılı, vatansever bireyler yetişmiş olacaktır.

2.1.3. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

Sosyal bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Fakat insanoğlu var olduğundan beri hem Sosyal Bilimler hem de Fen Bilimlerinin başladığı söylenebilir. Çünkü İnsan; toplumsal ve doğal bir ortamda doğar,

büyür, gelişir, yaşlanır ve ölür. Bu süreç içerisinde insanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi için yiyecek, içecek, giysi vb. ihtiyaçlarını karşılaması gerekir. İnsan sosyal bir varlık olduğu için toplumdan ayrı düşünülemez dolayısıyla insanın hayatını sürdürebilmesi için yaptığı bütün etkinlikler doğada ve bir toplum içinde olmaktadır. İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için hem doğanın hem de toplumun kurallarını öğrenip uyması gerekir. Olaya bu açıdan yaklaşıldığında Sosyal bilimlerin insanoğlunun yaşamı kadar eski olduğu söylenebilir. Sosyal Bilgiler de Sosyal Bilimlerin bir müfredat halinde ilköğretim öğrencilerine verilen bir ders olduğuna göre, onun da, insanoğlu tarafından, her ne kadar bir ders olarak yapılandırılmamış olsa da yine insanlık kadar eski olduğu söylenebilir(Sönmez, 1997).

Bilinen ilk yerleşik toplum Sümerler ‘(MÖ.10000-4000)’ dir. Sümerlerde okul olduğu bilinmektedir. Fakat okulda; okuma-yazma, matematik, geometri, astronomi dersleri okutulmuştur. Yazı, ilk harita ve ilk sözlük (Sümerce den Samice’ye) Sümerler tarafından hazırlanmıştır. Ancak Sosyal bilimlerle ilgili hiçbir ders adına rastlanılmamıştır. Fakat toplumsal hayatı düzenleyen hukuk kurallarının öğretildiği savunulabilir. Çünkü Sümerlere ait tabletlerde suç işleyenlerin hangi cezalara çarptırılacakları ve hangi mala karşı ne kadar başka bir maldan verileceği belirtilmiştir (Şenel 1991; Kramer 1995; Binbaşoğlu 1982).

Eski Mısır ve Perslere baktığımızda eğitimde Sosyal Bilimlerle ilgili herhangi bir derse yer verilmedikleri görülmektedir. Fakat onlar da Sümerlerde olduğu gibi toplumsal yaşamı düzenleyen bir takım kurallara ve bu kuralların öğretimine yer vermişlerdir. Tarihte ilk kez İsrail Devleti, Çocuklarına ulusal tarih ve yurttaşlık bilgisi derslerini okutarmıştır. Antik Roma’da ise Trivial okullarında okuma-yazma hesap ve hukuk; gramer okullarında ise mitoloji, tarih, coğrafya, hukuk, aritmetik, geometri ve felsefe dersleri verilmiştir. Eski çağdaki eğitim sisteminde okutulan tarih, coğrafya, yurttaşlık ve hukuk derslerinin doğrudan Sosyal Bilimlerle ilgili olduğu Söylenebilir. Orta çağda ise eğitim programlarında din dersleri baskın hale gelmiş Sosyal Bilimlerle ilgili derslerde dini içerikle donatılmıştır. Rönesans ve Reform dönemlerinde ise Sosyal Bilimlerle ilgili olan tarih, coğrafya, hukuk ve yurttaşlık bilgisi dersleri dinin etkisinden kurtarılmaya çalışılmıştır. İlk kez Sosyal Bilimlerin “Sosyal Bilgiler” adı altında ilk ve

ortaokullarda bir ders olarak okutulmasını Condercet savunmuştur(Aytaç 1972; Binbşıoğlu 1982).

Sosyal Bilgiler kavramı ilk kez Amerika Birleşik Devletlerinde, 1892 yılında toplanan Milli Eğitim Konseyi tarafından ele alınmıştır. Bu konsey milli bir toplum oluşturmak amacıyla Sosyal Bilgiler dersini düzenlemiştir. Sosyal Bilgiler dersinin programı; tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinden oluşturulmuş ve toplumun ihtiyaçlarına göre içerik yeniden düzenlenmiştir (Güngördü, 2001).

Bu kavramın kabul  ise ilk kez yine Amerika Birleşik Devletlerinde, 1916 yılında Milli Eğitim derneğinin “Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal bilgiler Komitesi” tarafından gerçekleştirilmiştir. Komite bu kavramı; “konusu doğrudan insan toplumunun teşkilatına ve gelişmesine toplumsal birliklerin bir parçası olması dolayısıyla insana dair bilgiler, sosyal bilgilerdir” şeklinde tanımlamıştır (Güngördü, 2001).

A.B.D.’ deki eğitim kurumlarına Sosyal Bilgiler bir ders olarak 20. Yüzyılın başında, ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisiyle girmiştir. 1930’lu ve 1940’lı yıllarda Sosyal bilgiler programında çocuk merkezli  ğretim yaklaşımı uygulanmaya çalışılmış da 1940’lı ve 1950’li yıllarda Sosyal Bilgiler programları yine tarih ve coğrafya ağırlıklı olmuştur. 1960 ve 1970’li yılların ortalarında ağır eleştiriler nedeniyle reform hareketi başlatılarak disiplinler arası bir yapı benimsenerek, Tarih ve Coğrafya bilgileri azaltılırken Sosyoloji, Antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi ve Sosyal Psikolojiye ağırlık verilmiştir. Ulusal Bilim Vakfı’nın araştırmalarına göre bu uygulama başarısız bulunarak Sosyal Bilgiler  ğretiminde geleneksel yaklaşıma geri dönülmüştür (Erden, tarihsiz).

Sosyal Bilgiler dersi, araştırmaların temelini oluşturan siyaset bilimi, coğrafya, tarih, antropoloji, ekonomi, sosyoloji ve psikoloji gibi çeşitli disiplinleri içerir. Bu temel yapılar ise öğrencilerin okulda öğrenebilecekleri dersin içeriğini oluşturur. İ eriğın öğrenilmesi ise bilgi ve becerilerin kazandırılmasıyla olur. Bu kazanım hazırlık ve planlama gerektirir. Sosyal Bilgiler dersi için etkin öğrenme ortamlarının oluşturulmasında ise en önemli unsur öğretmenlerdir (Baysal, 2003).

Sosyal Bilgiler dersi dünya tarihinde izlediği gelişim safhasına bağlı olarak ülkemizde de bir gelişim süreci yaşamıştır. Bu süreç çerçevesinde cumhuriyetin ilanından sonra yeni Türk devletinin ideolojisini genç kuşaklara benimsetmek, milli değerlerle donatılmış, özgür ve eleştirel düşüncelere sahip bireyler yetiştirmek amacıyla 1926 yılından itibaren hazırlanan programlarda tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerine yer verilmiştir. Bu dersler 1926, 1930, 1932, 1936 ve 1948 yıllarında programlarda tek disiplinli öğretim anlayışına göre ayrı ayrı olarak okutulmuştur. Disiplinler arası ve bir ders olarak Sosyal Bilgiler Türkiye’de ilk kez 1960’lı yıllarda benimsenmiştir. 1962 yılındaki programda tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri birleştirilerek toplum ve ülke incelemeleri dersi olarak okutulmuştur. (Kılıçoğlu, 2009).

Toplum ve ülke incelemeleri dersiyle ilgili olarak program taslağına paralel olarak bir ders kitabı çıkartılmamıştır. Bu nedenle öğretmenler ellerinde bulunan tarih, coğrafya ve Yurttaşlık bilgisi kitaplarından faydalanarak bu dersi işlemişlerdir (Öztürk, 2003).

1968 yılına gelindiğinde ise bu ders sosyal Bilgiler adını almıştır. Sosyal bilgiler dersi 1968- 1969 öğretim yılında bütün ilkokullara, 1970-1971 öğretim yılında ise deneme niteliğinde Ortaokullara resmen girmiştir. Okullarımıza ilk girdiği yıllarda Sosyal Bilgiler dersi tam olarak kavranamamıştır. Bu nedenle birçok kesim tarafından 1968 programından önce uygulanmakta olan derslerin birleştirilmesi olarak düşünülmüştür (Günden, 1995).

1985-86 öğretim yılında ise Sosyal bilgiler dersi uygulamadan kaldırılarak yerine Milli Coğrafya ve Milli Tarih dersleri uygulamaya konulmuştur. 1992 yılında Vatandaşlık Bilgileri dersi getirilerek programa konulmuştur. 1993 yılında Milli Tarih ve Vatandaşlık Bilgileri derslerinin programlarında değişikliğe gidilmiştir. 1997 yılında ise ilköğretim okullarında okutulan Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri uygulamadan kaldırılmış, yerlerine yeniden Sosyal Bilgiler dersi konulmuştur.

1998 yılında Sosyal bilgiler programı İlköğretim 4., 5., 6., ve 7. Sınıflara yönelik olarak haftada üçer saat olmak üzere toplam 108 saatlik süre öngörülerek hazırlanmıştır. Vatandaşlık ve İnsan Hakları eğitimi adlı ders ise 7. Ve 8. Sınıflarda birer saat olarak

programa konulmuştur. Ayrıca 8. Sınıflarda okutulan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük adıyla bir tarih dersine de yer verilmiştir.

“Talim ve Terbiye Kurulu’nun 14/07/2005 tarih ve 192 sayılı kararı ile ilköğretim okullarında 7 ve 8. Sınıftaki vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersi kaldırılmış, bu derslerin konuları 7. Sınıf sosyal bilgiler ile 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi içerisine dağıtılarak okutulmasına karar verilmiştir ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi haftada 3 ders saatine yükseltilmiştir” (MEB, 2005:539-541).

2005 yılında uygulamaya konulan yeni sosyal bilgiler programı sosyal bilgiler dersini bilgilerin ezberlenip aktarıldığı bir ders olmaktan çıkarmış öğrencilerin eğlenerek bilgiye kendilerinin ulaşmasını sağlayacak bir ders haline getirmiştir (Ata, 2006).

2010 Yılında yapılan değişiklik ile Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi haftalık iki ders saatine indirilmiştir. Ve Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersi de 7. sınıflardan kaldırılmış 8. sınıflarda ise haftada bir saat olarak okutulmaya devam edilmiştir.

Son olarak 2015 yılında yapılan değişiklik ile 2015-2016 Eğitim Öğretim yılından itibaren geçerli olmak üzere 8. sınıflarda okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersi 8. sınıflardan kaldırılarak 4. sınıf müfredatına dahil edilmiştir.

Yeni sosyal bilgiler programı önceki programlardan farklı olarak yapılandırmacı yaklaşımı temel alarak öğrenci merkezli bir yapı göstermektedir.

2.1.4. 2005 Yıllı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Dünyada yaşanan ekonomik, sosyal ve bireysel alanlardaki değişim ve gelişmeler ülkelerin öğretim programlarını da etkiler. Bu değişim ve gelişmelere paralel olarak mevcut koşullar doğrultusunda ülkeler öğretim programlarını yenilemektedirler. Ülkemizde de dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak 2005 yılında Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı yenilenmiştir.

2005 yılında kabul edilerek pilot bölgelerde uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler (4-5-6-7) programı bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin eğitim bilimlerine yansımaları, eğitimde kalite ve eşitliği yükseltme ihtiyacı, ekonomiye ve demokrasiye duyarlı bir eğitim gereksinimi, ferdi ve milli değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesi, sekiz yıllık temel eğitim için program bütünlüğünün sağlanması, her bir dersin kendi içinde kavramsal bütünlüğünün oluşturulması ve öğretim programlarını Avrupa Birliği kuralları ile uyumlu hale getirilmesi gibi gerekçelerle hazırlanmıştır (Yaşar, 2005).

Milli eğitim Bakanlığı yukarıdaki gerekçeler doğrultusunda 2005 yılında hazırladığı Sosyal Bilgiler (4-5-6-7-) programında yapılandırmacı yaklaşımı benimsemiştir. Program tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte bilginin taşıdığı değeri bireyin var olan tecrübelerini dikkate alarak, bireyin yaparak-yaşayarak öğrenmesini, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini ve problem çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, Sosyal Bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine fırsat sağlayan yeni bir anlayış hayata geçirilmeye çalışılmıştır (Kaya ve Tomal 2011).

2005 yılında kabul edilerek uygulamaya konulan Sosyal bilgiler programında öğrenme alanları belirlenirken İlköğretimin temel amaçları ile 20. Yüzyılın ikinci yarısında bilim ve teknolojiye yaşanan değişiklikler ve toplumsal gelişmeler dikkate alınarak davranışlar yerine kazanımlara yer verilmiştir. Kazanımlar ise üst düzey bilişsel öğrenmeleri oluşturacak şekilde ifade edilmiştir.

2005 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler programında sadece kazanımlar ile öğrenme alanları dikkate alınmamış, daha önceki programlarda olmayan değer ve becerilere de yer verilmiştir. Her öğrenme alanı için bir beceri ve değer belirlenmiştir. Beceri ve değerler belirlenirken bireylerin bedensel zihinsel gelişimleri dikkate alınmış, etkin, bilinçli ve sorumlu bir vatandaş olabilmek için sahip olunması gereken özelliklerin kazandırılması da amaçlanmıştır (Akşit 2011).

Yeni Sosyal Bilgiler programında öğrenme öğretme süreçleri yapılandırılmış örnek etkinliklerle yönlendirilmiştir. Etkinlikler okul ve çevre koşullarını, öğrenci bilgi

ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak öğrencilerin kazanımlara ulaşmasını desteklemektedir. Ayrıca öğrenciler etkinlikler sonunda ürettiklerini sınıfta sunarak bir şeyleri başarmanın mutluluğunu yaşayabilmekte ve özgüven kazanabilmektedirler. İçerik diğer disiplinlerle işbirliği yapılarak hazırlandığı için etkili, kolay ve verimli bir nitelik taşımaktadır. Öğrencilerin bilgiyi kendi yaşantılarından yola çıkarak yapılandırmasını amaçlamaktadır. Yeni programın uygulanabilir olmasının başlıca dayanağı öğretmenin yol gösterici rolüdür (Kamber, Acun ve Akar 2011).

Bilgi çağı olarak adlandırdığımız çağımızda bilgiye ulaşmak ve bilgiyi öğrenmek ikinci planda kalmaktadır. Önemli olan elde edilen bilgileri zihinde yapılandırarak yeni bilgiler üretmektir. Günümüzde bunu başarabilen toplumlar dünyada söz olmaktadır.

Eğitim öğretimde bilgiyi çocuklara olduğu gibi verip ezberletmek günümüzde önemini yitirmiştir. Önemli olan çocukların öğretilen bilgilerden yeni bilgilere ulaşabilmeleridir. İşte yeni sosyal Bilgiler öğretim programı da bu amaca hizmet etmektedir. Bu temel felsefe üzerine kurulmuştur.

2.1.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Genel Amaçları

MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan programda Sosyal Bilgiler öğretim programının genel amaçları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (MEB, 2005):

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.

5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.

16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

2.1.4.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Vizyonu

Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Vizyonu;

“21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir.” (MEB, 2006: 25)

2.1.4.3. Sosyal Bilgiler Programının Yapısı

Sosyal Bilgiler programının yapısı incelendiğinde programın beceri, kavram, değer ve öğrenme alanlarından oluştuğu görülmektedir. Aşağıda bunlarla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.4.4. Sosyal Bilgiler Programında Beceriler

Yeni sosyal bilgiler programı, bilginin kazanılmasına önem vermekle kalmaz aynı zamanda beceri öğretimine de önem vermektedir. Beceri, “Öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan, bir iş yapabilmek veya bir konuyu işleyebilmek için gereken yatkınlık.” Olarak tanımlanmıştır. (Ata, 2006, s. 76).

Günümüzde bilgiye bakış açısı değişmiştir. Bilgi kavramları, ilkeleri, süreçleri ve olguları olduğu gibi ezberlemek olarak düşünülmemelidir. Bilgiyi kullanmak bilgiyi elde etmekten daha fazla vurgulanmaktadır. Bilgiyi öğrenmenin yanında, öğrenciler

bilgiyi anlamlı ortamlarda, yaratıcı düşünmede, eleştirel düşünmede ve problem çözmede kullanabilmelidir. Beceri ise performans ve bilgi gerektiren karmaşık bir eylemdir. Bilgi ve beceri kısa bir zaman içerisinde kolayca öğrenilip öğretilir. Yetenek ise daha karmaşıktır ve daha uzun bir zaman diliminde gelişir. Bilgi ve becerilerin bir araya gelmesiyle yetenek ortaya çıkar. (MEB, 2006).

“Beceri öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Sosyal Bilgiler Programı, diğer derslerle birlikte ilk 9 beceriyi kazandırmanın yanında kendine özgü 6 beceriyi kazandırmayı da amaçlamaktadır. Bu beceriler aşamaları ile birlikte aşağıda gösterilmiştir. Bu becerileri şöyle sıralayabiliriz” (MEB, 2005: s.52-78)

Tablo 2.1. 4. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Beceriler

BECERİLER			
1	Eleştirel Düşünme Becerisi	9	Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi
2	Yaratıcı Düşünme Becerisi	10	Gözlem Becerisi
3	İletişim Becerisi	11	Mekânı Algılama Becerisi
4	Araştırma Becerisi	12	Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi
5	Problem Çözme Becerisi	13	Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
6	Karar Verme Becerisi	14	Sosyal Katılım Becerisi
7	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi	15	Empati Becerisi
8	Girişimcilik Becerisi		

Tablo 2.1. incelendiğinde programda yer alan becerilerin eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, iletişim becerisi, araştırma becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, girişimcilik becerisi, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, gözlem becerisi, mekân algılama becerisi, zaman ve kronolojiyi algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, sosyal katılım becerisi, empati becerisi olduğu görülecektir.

2.1.4.5. Sosyal Bilgiler Programında Kavramlar

“Kavramlar, düşünme faaliyetimizin en temel unsurları ve araçlarıdır. Yeni program; Sosyal Bilgileri oluşturan bilim dallarının isimlerinden, ilköğretim öğrencilerine söz etmeksizin, yapısal kavramlarının öğretimini vurgulamaktadır. Yeni program, bilginin ötesinde öğrencilerde tümevarımsal ve tümdengelimsel düşünme yeteneğini kazandırmayı ve bunun için kavramları kullanmayı önemsemektedir” (Ata, 2006, s. 77).

Kavramlar, kavramlar arası ilişkilerde bilimsel ilkeleri ve bilgilerin yapı taşlarını meydana getirir. İnsanlar, çocukluktan itibaren düşüncenin birimlerini ve onların isimleri olan sözcükleri öğrenirler; kavramların aralarındaki ilişkileri bulup sınıflar, bilgilerine anlam kazandırıp yeniden düzenler. Hatta yeni bilgiler ve yeni kavramlar üretirler. İnsan anlayışındaki bu öğrenme ve yeniden yapılanma süreci her yaşta sürüp gider. Kavramlar, insanları, eşyaları, düşünceleri ve olayları benzerliklerine göre gruplandırırdığımızda gruplara verdiğimiz isimlerdir. Deneyimlerimiz neticesinde iki veya daha fazla varlığı bir arada ortak özelliklerine göre gruplayıp diğer varlıklardan ayırt ederiz. Bu grup bir düşünce birimi olarak zihnimizde yer edinir. Bu düşünce birimini ifade ederken kullandığımız sözcükler ise bir kavramdır. Kavramlar somut varlıklar, olaylar ve eşya değil, bunları belli gruplar altında topladığımızda vardığımız soyut düşünce birimleridir. Kavramlar düşüncelerimizde vardır. Gerçek dünyada sadece örnekleri bulunabilir. Deneyimler neticesinde varlıklar ortak özelliklerine göre gruplanmış olmasaydı, birbiriyle ilişkileri kurulmamış ve birbirinden ayırt edilmemiş birçok izlenim karşısında kalırdı. Bu da zihinsel bir karışıklığa yol açardı ve sistemli bir bilgiden söz edilemezdi. Kavramlar temsil ettikleri en iyi örneklerle öğrenilir. Kavramların geliştirilmesinde kullanılan zihinsel süreçlerden biri genelleme sürecidir.

Bireyler kavramlarını az sayıdaki deneyimlerinden genellemelere giderek geliştirir. (MEB, 2005).

Kavramların geliştirilmesinde kullanılan önemli zihinsel süreçlerden biri diğeri ise ayırım sürecidir. Psikologlar bu süreci birbirine benzeyen iki uyarıcıyı ayırt edip her birine farklı tepkide bulunma şeklinde tanımlarlar. Genellemenin aksine bu süreç, olayların ve varlıkların birbirine benzemeyen özelliklerini görebilmeye dayanır. Kavram geliştirme de kullanılan bir diğeri zihinsel süreç tümevarımdır. Tümevarım özel durumları inceleyerek onlardan genel durumlara gitme veya sınırlı sayıda deneyimden genelleme yoluyla sonuç çıkarma sürecidir. Kavram geliştirmede kullanılan zihinsel işlemlerden bir diğeri ise tanımlamadır. Bir kavramı sözcüklerle anlatan önermeye o kavramın tanımı deriz. Başka bir ifadeyle bilinmeyen bir kavramı tanımlama, onu bilinen diğeri kavramlarla anlatma demektir (MEB, 2005).

Kavramlar, belli başlı soyutlamalardır. Bütünüyle soyut bir içeriğin öğrenilmesi oldukça zordur. Bu sebepten dolayı kavramları bir dereceye kadar “somutlaştırma” gayretleri olmuştur. Bu amaçla kavram öğretiminde kullanılabilecek grafik materyaller geliştirilmiştir. Bunlar Anlam Çözümleme Tabloları, Kavram Ağları ve Kavram Haritalarıdır (Alataş, 2008).

Anlam Çözümleme Tabloları, iki boyutlu bir tablo geliştirilir. Tablonun bir boyutunda özellikleri çözümlenecek olan varlıklar yer alır, diğeri boyutunda özellikler sıralanır. Anlam Çözümleme Tabloları kavramların tanımlayıcı ve ayırt edici özelliklerinin öğrenilmesinde etkili biçimde kullanılabilir (Alataş, 2008).

Kavram Ağları, öğrencilerin düşüncelerini, izlenimlerini yazılı öğretim araçlarındaki kavram ve ilkelerle uyumlu bir biçimde sergileyen grafik araçlardır. Kavram ağları öğrencilere; yeni kavramlar geliştirmek, önceki bilgilerini harekete geçirmek ve kavramlar arası yeni ilişkiler keşfetmek gibi zihinsel etkinlikler ile yazılı metinleri daha iyi anlamalarına yardım eder (Alataş, 2008).

Kavram Haritası, bir konuyla ilgili kavramların isimlerinin genelden özele doğru, birbirleriyle ilişkilerine göre şematik gösterimine kavram haritası adı verilir (Erden,

1996:212). Yani kavram haritası kavramlar arası ilişkileri anlamlı kılmayı göstermede kullanılır.

2.1.4.6. Sosyal Bilgiler Programında Değerler

Değer, toplumun veya bir sosyal grubun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin büyük bir kısmı tarafından gerekli ve doğru oldukları kabul edilen temel ahlaki ilke, ortak düşünce, amaç, ya da inançlardır (MEB, 2005).

Değerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
5. Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değerler normları da içerir (MEB, 2005).

Tablo 2.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler

1	Aile birliğine önem verme	6	Bilimsellik	11	Estetik	16	Sağlıklı olmaya önem verme
2	Adil olma	7	Çalışkanlık	12	Hoşgörü	17	Sorumluluk
3	Bağımsızlık	8	Dayanışma	13	Misafirperverlik	18	Temizlik
4	Barış	9	Duyarlılık	14	Saygı	19	Vatanseverlik
5	Özgürlük	10	Dürüstlük	15	Sevgi	20	Yardımseverlik

Değer öğretiminde yeni yaklaşımlar

Okullarda değer öğretimiyle ilgili farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Okullarda seçilen değerler geleneksel telkin yöntemiyle aktarılabilceği gibi değer açıklama, ahlaki muhakeme ve değer analizi gibi yeni yaklaşımlar da kullanılabilir. Değer öğretiminde kullanılan farklı yaklaşımlar aşağıda açıklanmıştır.

Değer Açıklamak

Yaşam becerileri olarak da anılan bu yaklaşım bireyin kendi duygu, düşünce, inanç, değer ve önceliklerinin farkında olmasını, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesini ve yaşam onuruna sahip olmasını kapsar. Değer açıklama yaklaşımı kişinin yaşam değerlerini fark etmesine, kararlar alıp uygulamasına ve başarmasına yardım eder. Değişen dünya koşullarında öğrencinin hayatının bütününe ona rehberlik edecek bilgi, beceri ve duyguları öğrenmesine yardım eder (Kirschenbaum, 1995 aktara: MEB: 2005).

Ahlaki Muhakeme

“Kohlberg tarafından geliştirilen bu yaklaşımda amaç öğrencilere verilen ahlaki ikilem içeren hikâyelerle onların ahlaki yargılarını ortaya çıkarmaktır. Kohlberg yaptığı araştırmalarda aynı hikâyelere farklı yaş grubunda bulunan öğrencilerin farklı yargılarda bulunduğunu saptamıştır. Araştırmaları sonucunda öğrencilerin gelişme dönemlerinin üç düzey ve altı basamakta toplandıklarını görmüştür” (Selçuk, 2003: s. 112):

I. Gelenek öncesi düzey: Bu düzeyde değerler dışa bağımlı ve kişinin kendi ihtiyaçlarındandır.

1. Dönem: Ceza ve İtaat (4-6 yaş); kişi cezadan kaçındığı için kurallara uyar.
2. Dönem: Çıkara dayalı alış-veriş (6-9 yaş); ödüle ulaşmak için kurallara uyar.

II. Geleneksel Düzey: Başka kişilerin ve grupların ihtiyaçlarını dikkate alır. Geleneksel değerler benimsenmiştir.

3. Dönem: Kişiler arası uyum (10-15 yaş); iyi çocuk evresinde olup başkalarının onayını almak için kurallara uyar.

4. Dönem: Kanun ve düzen (15-18 yaş); otoriteye, sosyal kurallara ve kanunlara suçluluk ve dışlanma kaygısından dolayı uyar.

III. Gelenek ötesi düzey: İnsan haklarının gözetildiği evrensel değerler benimsenir.

5. Dönem: Sosyal anlaşma (18-20 yaş); davranışlarına insanlığın ortak mutluluğu için gerekli olan değerler yön verir.

6. Dönem: Evrensel ahlaki ilkeler (20-üstü); davranışlarına insan hakları, eşitlik, demokrasi, özgürlük gibi evrensel ilkeler yön verir.

Değer Analizi

Bu yaklaşım değer eğitiminde ayırt etmeyi, düşünceyi ve dikkati gerektiren bir analizdir. Değer sorularını akılcı bir şekilde test eder. Değer analizi yaklaşımında ahlaki gelişim teorisinin tersine öğrenciler bir pozisyon alır ve yargılar. Değer analizi bir sorunla karşılaşıldığı zaman uygulanan bir yaklaşımdır.

“Bu yaklaşımda öğrenciler örnek olaylarla ahlaki düşünme becerisini kazanırlar. Aynı zamanda öğrenciler bilimsel problem çözme yöntemini sosyal problemlere uygulamayı da öğrenirler” (MEB, 2005: s. 93).

2.1.4.7. Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Öğrenme Alanları

Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili kavram, beceri, tema ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır (MEB, 2005).

“Sosyal bilgiler programında dokuz adet öğrenme alanı belirlenmiştir. Bunlardan sekizi ünite bazında öğrenme alanlarına yansıtılırken biri, yani “Zaman, Süreklilik ve Değişim” öğrenme alanı ise tüm ünitelerle ilişkilendirilmiştir” (Altun, 2013: s.13).

Öğrenme alanları, bir ya da birden fazla akademik disiplini içerebilir. Örneğin “Kültür ve Miras”, antropoloji, tarih ve vatandaşlık bilgisini; “Üretim, Tüketim ve Dağıtım”, ekonomiyi; “Güç, Yönetim ve Toplum” ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal

örgütler”, sosyolojiyi, vatandaşlık bilgisini ve hukuku; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, coğrafyayı; “Birey ve Toplum”, ise psikoloji ve vatandaşlık bilgisini içermektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ile “Küresel Bağlantılar” ise disiplinler arası alanlardır (MEB, 2005).

Tablo 2.3. Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Öğrenme Alanları

Öğrenme Alanları			
1.	Birey ve Toplum	6.	Bilim, Teknoloji ve Toplum
2.	Kültür ve Miras	7.	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
3.	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	8.	Güç, Yönetim ve Toplum
4.	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	9.	Küresel Bağlantılar
5.	Zaman, Süreklilik ve Değişim		

Tablo 2.3. incelendiğinde Sosyal Bilgiler programında yer alan öğrenme alanlarının Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Zaman, Süreklilik ve Değişim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Güç, Yönetim ve Toplum, Küresel Bağlantılar olduğu görülmektedir.

2.2. Araştırma Sahası

2.2.1. Ağrı İlinin Coğrafi Yapısı

Ağrı, ülkemizin doğusunda yer alan sınır illerinden biridir. 39°-40° kuzey paralelleri ile 42°-45° Doğu Meridyenleri arasında yer alır. Ağrı İlinin sınırlarının tamamı Doğu Anadolu Bölgesinin içinde yer alır. Adını ülkemizin en yüksek dağı olan

Ağrı dağından alır. Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Murat Havzasında yer alan ilin yüzölçümü 11.376 km²-dir (Bilgin, Ekinci, Sağlam, Kıratlı ve Ertuş 2011).

İlin batısında Erzurum ve Muş, doğusunda İran, güneyinde Bitlis ile Van, kuzeyinde ise Kars ve Iğdır vardır. Ağrı'nın doğu sınırı Türkiye ile İran arasındaki devlet sınırının bir parçasıdır (Bilgin vd. 2011).

Ağrı ile İran arasındaki Gürbulak Gümrük kapısı ülkemizin ikinci önemli Gümrük kapısıdır. Gürbulak Gümrük kapısı Avrupa ve Anadolu'yu İran ve Asya'ya, Asya'yı da Anadolu'ya bağlar. Ağrı ile İran arasındaki bu sınır yaklaşık 75 km'dir (Bilgin vd. 2011).

Ağrı Doğu Anadolu Bölgesinin en doğu ucunda yer alır. Bölgesinin coğrafi özelliklerini taşır. Genel olarak dağlık bir araziye sahiptir. Deniz seviyesinden 1640 m yükseklikte kurulmuştur. İlin toprakları Türkiye'nin en yüksek yerlerini oluşturur (Bilgin vd. 2011).

Ağrı'nın İklimi

Ağrı'da yazları sıcak ve kurak kışları ise soğuk ve kar yağışlı geçen sert karasal iklim hüküm sürer. Bitki örtüsü ise bozkırdır.

2.2.2. Ağrı İlinin Sosyal Yapısı

İlk Genel Nüfus Sayımının yapıldığı 1927 yılında 104 443 civarında olan ilin nüfusu, 2015 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 547 210 kişiye ulaşarak 88 yılda yaklaşık 5,5 kat artış göstermiştir. Ayrıca ilin nüfusu bir önceki yıla göre %0,40 (2.225) azalmıştır. Nüfusun, 316. 009 kişisi il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, 231.012'si ise köy ve bucaklarda yaşamaktadır. İl merkezinin nüfusu 116.359dur (TÜİK, 2015).

Ağrı'da genç nüfusun ağırlığı dikkat çekmektedir. 2015 yıllı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre il nüfusunun %59,89'u 25 yaşın altındadır. %36'sını 25-65 yaş arası nüfus, %4,13'ünü ise 65 yaş üstü nüfus oluşturmaktadır (TÜİK, 2015).

2015 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verileri incelendiğinde İl'de kilometrekareye 48 kişi olan nüfus yoğunluğu ülke nüfus yoğunluğunun (102) altındadır. 2015 yılı Ağrı ili Yıllık nüfus artış hızı % -4,1'dir. 2014-2015 yılları için % -28,1 net göç hızı ile Ağrının göç verdiği anlaşılmaktadır (TUIK, 2015).

Ağrı ülkemizde hızlı göç veren illerden biridir. İnsanları göçe zorlayan sebeplerin başında, hayat standartlarının düşüklüğü, insanca bir hayat sürme arzusu ve geçim sıkıntısı gelmektedir (Özgür, 2000). İlde göçün sebepleri arasında; ekonomik ve sosyal sebepler başta olmak üzere kan davaları, terör olayları ve güvenlik gerekçesiyle yerleşme boşaltma gibi sebepler sayılabilir.

Yörede yaygın olan aile tipi ataerkil aile tipidir. Bu aile tipinde kişilerin davranış ve kararları ailenin yaşlı bireylerinin gözetimi altında oluşur. Diğer yandan bu aile biçiminde bütün aile bireylerinin giyinme, barınma, beslenme vb. diğer ihtiyaçları aynı çatı altında karşılanır. Bu aile biçimi ebeveyn olmanın maliyetini azalttığından çocuk sayısının 10'un üzerine çıkmasına sebep olabiliyor. Bunun yanında çocuğun gelir kaynağı olarak görülmesi ve özellikle de bölgede mevcut olan aşiret yapısı ve kan davaları sebebiyle çok çocuğu teşvik eden bir aile yapısıdır (KAYA, 2001).

Ağrı'da okuma yazma oranı cinsiyetler arasında önemli bir fark göstermektedir. Erkeklerin okuma yazma oranı kadınların okuma yazma oranından fazladır (ÇİMEN, ÇINAR ve KAYA, 2005).

Ağrı ilinde erkeklerin işgücüne katılma oranı da kadınların oranından fazladır. İl'in temel geçim kaynağının tarım ve hayvancılığa dayanması sebebiyle özellikle kırsal alanlarda yaşayan kadınların önemli bir kısmı tarımsal işlerde çalışmaktadır (ÇİMEN vd. 2005).

2.2.3. Ağrı İlinin Ekonomik Yapısı

Ağrı da halkın geçimini tarım ve hayvancılık oluşturur. Ağrı ekonomisi tarımdan ziyade hayvancılık ve hayvan ürünlerine dayanır. Geniş ovaların verimli olduğu ilde tarla ziraatına dayalı tarım ve hayvancılık gelişmiştir. Hayvancılık ve hayvansal ürünler ilin ticaret hayatında önemli bir rol oynar. Endüstrinin fazla gelişmediği ilde şehir merkezine yakın köylerde Arıcılık da yapılır.

İlin sanayi malları ve endüstri ürünleri ihtiyacı genellikle uzak illerden sağlanmaktadır. Ağrı da sanayi çok fazla gelişmemiştir. Var olan sanayi kuruluşları halkın başlıca geçim kaynağı olan hayvancılığa yöneliktir. Hayvansal hammaddelerin bir kısmı bu endüstri kollarında işlenir. Ticaretin merkezi Ağrı'dır. Fakat Gürbulak sınır kapısı ve İran sınırında bulunmasından dolayı Doğubayazıt'ta ticaret daha çok gelişmiştir.

Tarım: Halkın başlıca geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Karasal iklimin hüküm sürdüğü İlde yoğun olarak ekimi ve üretimi yapılan tarım ürünleri buğday ve arpadır. Bunların yanında ekonomik değere sahip patates, mercimek, şeker pancarı ve nohut yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Ağrı hayvancılık bakımında büyük bir potansiyele sahip olduğundan dolayı yem bitkileri üretimi de yaygın olarak yapılmaktadır. Üretimi yapılan yem bitkileri şunlardır; yonca, korunga, fiğ ve silajlık mısırdır. Kış şartları ağır olduğundan yılda sadece bir defa ürün alınabilmektedir (Bilgin vd. 2011).

Hayvancılık: Ağrı ülkemizin önemli hayvancılık merkezlerinden biridir. İl'deki en önemli geçim kaynağı hayvancılık olduğundan dolayı ekonominin temeli hayvan ve hayvan ürünlerinin satışına dayanır. İl'in coğrafi yapısı itibariyle geniş mera ve yaylaların bulunması ve de toprağın tarıma elverişli olmaması sebebiyle hayvancılık önemli oranda yaygınlaşmıştır. Koyun başta olmak üzere küçük ve büyük baş hayvan yetiştiriciliği ile süt ürünleri, Ağrı ilinin başlıca gelir kaynaklarını oluşturmaktadır.

Ağrı da hayvan ve hayvan ürünlerini değerlendirmek amacıyla Süt fabrikası ve et kombinası kurulmuştur. Ağrı şeker fabrikası ve Doğubayazıt yem fabrikası hayvancılığa katkısı olan sanayi kuruluşlarıdır.

Ağrı'nın ülke ekonomisine en büyük katkısı canlı hayvan ihracatı ve hayvansal ürünlerdir (Zaman, 30.12.2015, <http://www.zaman.com.tr/sehir-agri-ekonomi-bilgileri> 555860.html).

2.2.4. Ağrı İlinin Sosyo-Ekonomik Dezavantajları

Ağrı denizden uzak, engebeli ve rakımı çok yüksek bir coğrafi yapıya sahip olduğu için sert karasal iklimin etkisi altındadır. Ağrı, ortalama nüfus yoğunluğu en az olan illerimizden biridir. Nüfus daha çok tarıma elverişli ovalarda toplanmıştır.

Tarım alanlarının az olması göçlere sebep olmaktadır. Yaz mevsiminin sıcak ve uzun geçtiği alanlarda buğday, arpa ve şeker pancarı tarımı yapılmaktadır. Fakat Ağrı'nın en önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Otlakların çok olduğu yerlerde ise daha çok büyük baş hayvan beslenmektedir.

Ağrı 2015 yılı verilerine göre 547. 210 olan toplam nüfusu ile nüfus sıralamasında son sıralarda yer almaktadır. Ağrı TÜİK 2015 yılı verilerine göre %-28,1'lik net göç hızı ile ülkemizin en çok göç veren illerinden biridir. Sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyinin düşük olması sebebiyle, il dışına yoğun bir göç yaşanmaktadır. Aynı zamanda kentleşme oranı en düşük illerimizden biridir. Ülke genelinde en az nüfusa sahip illerden biri olan Ağrı nüfus yoğunluğu itibarıyla de en düşük yoğunluklu illerden biridir. Kilometre kareye yaklaşık 48 kişi düşmektedir. İlde gözlenen nüfus azlığı ve seyrekliğinin başlıca sebepleri; yükselti nedeniyle iklimin çok sert olması ve coğrafyanın engebeli olmasıdır. Ağrı aynı zamanda ülkemizin en yüksek genel doğurganlık hızına (3,98) ve hane halkı büyüklüğüne sahip illerinden bir tanesidir (TÜİK, 2014). Aile yapısı genel olarak geniş ailelerden oluşmaktadır.

Ağrının düşük sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyinin tüm eğitim ve sağlık göstergelerine de yansıdığı görülmektedir. Ağrı birçok alanda olduğu gibi eğitim ve sağlık alanlarında da ülkemizin en az gelişmiş illeri arasında yer alır. İş olanaklarının çok sınırlı olduğu, eğitim ve sağlık kurumları ile personellerinin yetersiz olduğu ve istihdam değerlerinin ülke ortalamasının altında olduğu bir ildir.

Ağrı'nın ortalama olarak, başta eğitim, sağlık, istihdam, sanayi ve tarım sektöründeki geri kalmışlığı yörenin kişi başına düşen gayri safi yurt içi rakamlarına da yansımıştır. Kişi başına gayri safi yurt içi değeriyle iller arası sıralamada son sıralarda bulunmaktadır (Albayrak, Kalaycı ve Karataş 2004).

2.3. İlgili Çalışmalar

Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlarla ilgili yapılan araştırmalar aşağıda verilmiştir.

2.3.1. Yurt İçinde Yapılan alışmalar

Akdeniz (2008), “6.Sınıf Sosyal Bilgiler Yeni Ders Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler” adlı araştırmasında öğretmenlerin yeni programın getirdiği yeniliklere uyum sürecinde karşılaşılan sorunları ortaya koymaya çalışmıştır. Konya’nın merkez ilçelerinde yapılan bu araştırma programın daha verimli bir şekilde uygulanabilmesinin önünde zaman sıkıntısının olduğu ve okulların fiziki yönden yetersiz olmasının engel teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmelerinin en fazla sorunu programın ölçme ve değerlendirme de yaşadıkları belirtilmiştir.

Polat (2006), “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemler ve Karşılaştıkları Sorunlar (Afyonkarahisar örneği)” adlı araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde daha çok tartışma ve soru cevap yöntemlerinin kullanılması gerektiğini; örnek olay, problem çözme ve gösteri yöntemlerine ise az yer verilmesi gerektiğini Bunun yanında okullarda sosyal bilgiler laboratuvarının bulunmayışı, ders kitaplarının anlaşılır olmaması, öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri, okullarda yeterli araç-gerecin olmaması ve araç-gereçlerin kullanılmasının bilinmemesi gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Akşit (2011),’in “İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar” adlı araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır. Bu araştırma Erzurum ve Denizli İllerinde 234 öğretmen üzerinde yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden bekledikleri, öğretmenlerin dersi öğrenci merkezli olarak işlediklerinde müfredatı yetiştiremedikleri buna paralel olarak ders saatinin az olmasının müfredatın yetiştirilmesini engellediği, SBS’nin öğretmenleri sınırlandırdığı ve SBS nedeniyle üst düzey becerileri öğretmede öğretmenlerin sorun yaşadıkları tespit edilmiştir.

Tahiroğlu (2006), “İlköğretim Okullarının İkinci Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Güçlükler” (Aksaray İli Örneği) adlı araştırmasında kullanılan araç-gereçlerin öğrenci seviyesine uygun olmadığı, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenimleri sırasında teorik olarak gördükleri yöntem ve

teknikleri uygulama fırsatı bulamadıkları ve bu durumun da mesleğe atandıklarında karşılarına önemli bir sorun olarak çıktığını saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin atandıktan sonra kendilerini geliştirmedikleri, disiplinsiz öğrenci davranışları ve okulun çevresinden kaynaklanan olumsuzlukların öğretmenlerin derse motive olmasını engellediği sonuçlarına ulaşmıştır.

Işık (2001), “İlköğretim 4.ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı’nın Sınıf Ortamında Öğretilmesinde Karşılaşılan Güçlüklerle İlgili Uzman, Müfettiş ve Öğretmen Görüşleri” adındaki araştırması sonucunda zamandan, ders kitaplarından, öğretmenlerden ve araç gereçlerden karşılaşılan sorunlar olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal bilgiler kitaplarının öğrenci seviyesi dikkate alınarak yeniden düzenlemesi gerektiğini, öğretmenlere ise hizmet içi eğitimler verilerek bu sorunların ortadan kaldırılabileceğini ileri sürmüştür.

Alataş (2008), “4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar” adlı araştırmasında okul ile ilgili sorunlar, öğretmenden kaynaklanan sorunlar, araç gereç temin etmekten kaynaklanan sorunlar ve yöntem ve tekniklerden kaynaklanan sorunların öğretmenlerin öğrenim durumlarına, hizmet sürelerine, cinsiyetlerine ve görev yerlerine göre önemli bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Fakat araştırma sonucunda önemli bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Arslantaş (2006), “6. ve 7. Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi” adlı araştırmasında konuların uygulanabilir olduğunu fakat müfredatın öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz kaldığını belirtmiştir. Öğretmenler 6. Sınıf sosyal bilgiler konularının öğrencilerin düzeyine uygun olduğunu, öğrencilerin ilgisini çektiğini ancak ünitelere ayrılan sürenin ise yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. 7. Sınıf ile ilgili olarak öğretmenler ünitelerin öğrenciler için ilgi çekici ve gerçek hayatla bağ kurucu olduğunu ancak ünitelerin konu bakımından kalabalık, süre bakımından yetersiz olduğu ve öğrenci düzeyine göre konuların soyut olduğunu ifade etmişlerdir.

Altunöz (2008), “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri” adlı araştırmasında müfettiş ve öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri, programın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve

programa ilişkin öneriler ele almıştır. Araştırmanın sonucunda 6. Sınıf sosyal bilgiler programı hakkında, genel olarak öğretmenlerin müfettişlerden daha olumlu bir görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir.

Karacaoğlu ve Acar (2010) tarafından yapılan “Yenilenen Programların uygulanmasında Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar” adlı çalışmada 2005 tarihinden itibaren uygulanan programın uygulanmasında karşılaşılan sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada karşılaşılan en önemli sorunun süre olduğu bununla birlikte strateji, yöntem-teknik kullanımı, etkinlik, araç gereç kullanımı ve değerlendirmeye ilgili sorunlarla karşılaşıldığı saptanmıştır.

Atbaşı (2007)’nın, “İlköğretim II. Kademe (6. ve 7. Sınıfta) Sosyal Bilgiler Derslerinin Öğretimi ve Öğretiminde Yaşanan Güçlükler” adıyla yaptığı bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin dersin planlama, hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamalarında karşılaştıkları güçlükler tespit edilmeye çalışılmıştır. Dersin hazırlık aşamasında materyal bulma sıkıntısının yaşandığı, planlama aşamasında süre sıkıntısının yaşandığı, uygulama aşamasında öğrencilerin derse karşı güdülenememesi, öğrenci merkezli öğrenme yöntemlerinin kullanılamaması, öğrencilerin her şeyi öğretmenden beklmeleri gibi sıkıntıların yaşandığı, değerlendirme aşamasında ise öğretmenler kurulu kararıyla öğrencilerin sınıfı geçme sıkıntısının yaşandığı ortaya konulmuştur.

Tepebaş ve Yılmaz tarafından yapılan “İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Mesleğe Yeni Başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri” adlı bu çalışmada mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin yaşadığı sorunlar yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda okulun bulunduğu çevrenin koşullarının öğretmenlere sorun oluşturduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında araştırmaya katılan öğretmenler görev yaptıkları okullarda araç-gereç eksikliğinin olduğunu, kıdemli öğretmenlerin yeni atanmış idealist öğretmenlerle alay ettiklerini ve onlardan yeterli desteği göremediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca velilerin çocuklarına karşı ilgisiz oldukları onların eğitimleriyle yeterince ilgilenmedikleri, öğrencilerin ise ödevlerini yapmadıkları ve disiplinsiz davranışlar sergiledikleri sonucuna varılmıştır.

Çalışkan (2010) “İlköğretim 6. ve 7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı araştırmasında öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersini işlerken araç-gereç eksikliği, sürenin yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması ve öğrencilerin hazırbulunuşluluk düzeyinin yetersiz olması öğretmenlerin ders sırasında karşılaştıkları sorunlar olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Adanalı ve Doğanay (2010) “5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminin Alternatif Ölçme Değerlendirme Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı araştırmalarında etkinliklerin çevre şartlarına uymaması, değerlendirme formlarının öğrenciler tarafından anlaşılabilmesi, öğrencilerin okul dışında çalışmak için bir araya gelememeleri, değerlendirmelerin öğretmenlerin kırtasiye yükünü artırması ve kılavuz kitapların açıklayıcı bilgiler içermemesi sosyal bilgiler dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme etkinlikleri uygulanırken karşılaşılan sorunlar olduğu sonucuna varılmıştır.

Akmehmetoğlu (2014) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar” adlı araştırmasında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunları öğretmenden, öğrenciden, dershaneden, müfredattan ve yöntem ve teknikten kaynaklanan sorunlar olarak gruplandırmıştır. Ayrıca öğretmenlerin öğretmenlerin sorunlara vermiş oldukları cevaplar cinsiyet, yaş, hizmet süresi, görev yeri, mezun olunan eğitim kurumu, lisansüstü eğitim ve sosyal bilgilerde kendini yeterli bulma değişkenleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda bu değişkenlerle sorunlar arasında bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yazıcı (2001) “İlköğretim Birinci ve İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretiminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kullandıkları yöntem, teknik ve etkinliklerin kullanılma düzeyini tespit etmek amacıyla yaptığı bu araştırma sonucunda İlköğretim okulları birinci ve ikinci kademe sosyal bilgiler dersi öğretiminde öğretim metotlarının yeterli derecede kullanılmadığını saptanmıştır. Buna gerekçe olarak da öğretmenlerin yöntem, teknik ve etkinlikler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, sınıfların kalabalık oluşu ve araç-gereç eksikliği gösterilmiştir.

Yılmaz (2007) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Yapılandırmacı Yaklaşım Açısından Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında 4. ve 5. Sınıf sosyal bilgiler programının yapılandırmacı uygunluğunu tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda Yılmaz sosyal bilgiler programının kazanım, içerik ve değerlendirme boyutu açısından yapılandırmacı yaklaşıma uygun olduğunu tespit etmiştir.

Çelikkaya ve Kuş (2010) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri” adlı araştırmalarında sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentilerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda veliden kaynaklanan sorunlar öğrenci ile ilgilenmeme, dersi önemsiz görme ve aşırı kollamacılık olarak belirlenmiştir. Öğrenciden kaynaklanan sorunlar ise ilgisiz olma, ders çalışmama, çalışmayı bilmeme ve motivasyon yetersizliği olarak tespit edilmiştir. Yöneticiden kaynaklanan sorunlar, ihtiyaçları dikkate almama ve sadece resmi yazışmalarla ilgilenme olarak saptanmıştır. Programdan kaynaklanan sorunlar ise bazı konuların çok detaylı bazılarının ise yüzeysel olması, bilgi yoğunluğunun fazla olması, ders saatinin az olması, etkinliklerin fazla olması ve müfredata uygun araç- gereçlerin olmaması olarak tespit edilmiştir.

2.3.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Shaughnessy ve Haladyna (1985, Akt: Aşçı, 2004), sosyal derslerin öğrenciler tarafından neden en az sevilen dersler olduğunu araştırmışlardır. Shaughnessy ve Haladyna 6. ve 12. sınıf öğrencileriyle yaptıkları görüşmeler sonucunda sosyal derslerin ders kitaplarından, ders anlatımından ve çalışma kağıtlarından ibaret olmadığını ve derslerin öğrencileri motive edecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca sosyal derslerin öğrenciler tarafından sevebilmesi için en önemli faktörün öğretmenler olduğu ortaya konulmuştur.

Bennett ve Scholes (2001) ise teknolojinin kullanıldığı sosyal bilgiler dersiyle ilgili amaç ve tutumları araştırmışlar. Bu araştırmada ödevler ve içerik uygulamada öğrencinin teknolojiyi kullanmalarına imkan verecek şekilde düzenlenmiştir. Ve öğrencilerde bütün ödevlerini bilgisayar bağlantılı olarak yapmışlardır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersi ve teknoloji kullanımına yönelik öğrenci tutumlarında pozitif yönde değişiklikler meydana geldiği görülmüştür. Sosyal bilgiler dersinde

teknoloji kullanımının dersleri öğrenciler için eğlenceli bir duruma getirdiği ve öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerini sağladığı ortaya konulmuştur.

Guyton (1982), yaptığı araştırmada sosyal bilgiler eğitiminde eleştirel düşünme ve politik katılım arasındaki ilişkileri incelemiş konu ile ilgili bilgilerin hem uygulamada hem de teoride verilmesini savunmuştur. Guyton sosyal bilgiler dersinde teoride verilen bilgilerin uygulamaya geçirildiği zaman anlam kazandığını ifade etmiştir. Ayrıca Guyton eleştirel düşünme becerisine sahip öğrencilerin politik katılımlarının da yüksek olduğunu ifade etmiştir.

Fenton (1991) sosyal bilgiler dersi programının yansıtıcı düşünme ile yeniden yapılandırılması için yaptığı çalışmada öğrencilere sosyal bilgiler disiplinlerinin ve bilimsel araştırma tekniklerinin öğretilmesi için programın yeniden yapılandırılması gerektiğini ifade etmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili bilgiler yer almıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. “ Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2004: 77). Tarama modeliyle yapılan araştırmalar mevcut olan durumu ayrıntısıyla betimlemeye ve durum hakkında ayrıntılı bir şekilde bilgi vermeye çalışan araştırmalardır (Karakaya 2012).

Nicel bir araştırma olan bu çalışma, öğretmen görüşleri üzerine kurulduğundan araştırma modeli olarak tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, yaşanmış veya günümüzde halen yaşanmaya devam eden herhangi bir durumu, bir oluşumu üzerinde herhangi bir oynama yapmadan saf haliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. (Karasar, 2004).

Nicel araştırma önceden oluşturulmuş olan hipotezleri sınamak amacıyla, geniş çaplı örneklemelerden nicel veriler toplayan, bu verileri istatistiksel olarak çözümleyen ve bulgularını genelleme amacı taşıyan araştırmalardır. (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu çalışmada nicel Araştırma tekniklerinden anket kullanılmıştır. Anket, önceden hazırlanmış soruların cevaplayıcılara posta ile gönderilmesi, telefonla, internet üzerinden ya da yüz yüze sorulmasını kapsayan bir veri toplama tekniğidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Ağrı il merkezi ve ilçelerinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Ağrı il merkezi ve ilçelerinde görev yapan 181 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin yaş, cinsiyet, görev yeri, mezun olunan okul, hizmet içi eğitim, mesleki kıdem ve sosyal bilgilerde kendini yeterli bulma kriterleri dikkate alınmıştır. Bu araştırmanın yapılabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izin Ek-1'de, anket sahibinin izin belgesi Ek-2'de, araştırmanın yapıldığı okulların listesi Ek-3'de, kişisel bilgi formu Ek-4'de, veri toplama aracı ise Ek-5'de verilmiştir. Araştırma 2015-2016 öğretim yılında Ağrı il merkezi ve ilçelerinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.

Bu araştırmanın evrenine giren Ağrı il merkezi ve ilçelerinde görev yapan deneklerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, lisans üstü öğrenim, hizmet süreleri, hizmet içi eğitim ve kendini yeterli bulma durumuna ait bilgiler Tablo 3.1' den Tablo 3.8' e kadar olan tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3.1 Araştırmaya Katılan Deneklerin Yaş Dağılımı

Yaş	N	%
22-27	108	59.7
28-33	56	30.9
34-39	13	7.2
40 ve üzeri	4	2.2
Toplam	181	100

Deneklerin yaşa göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin %59,7'si 22-27 yaş arası, %30,9'u 28-33 yaş arası, %7,2'si 34-39 yaş arası, %2,2'si 40 yaş ve üstüdür.

Tablo 3.2 Araştırmaya Katılan Deneklerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Bay	121	66,9
Bayan	60	33,1
Toplam	181	100

Deneklerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde deneklerin %66,9'u bay, %33,1'i ise bayandır.

Tablo 3.3 Araştırmaya Katılan Deneklerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	N	%
Eğitim Fakültesi	180	99,4
Fen Edebiyat Fakültesi	1	0,6
Toplam	181	100

Araştırmaya katılan deneklerin eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde genel verilerde deneklerin %99,4'ü eğitim fakültesi, %0,6'sı ise fen edebiyat fakültesi mezunudur. Deneklerin neredeyse tamamı (%99,4) eğitim fakültesinden mezun olmuş.

Tablo 3.4 Araştırmaya Katılan Deneklerin Lisansüstü Öğrenimlerine göre Dağılımı

Lisansüstü Öğrenim	N	%
Yüksek Lisans Yapan	3	98,3
Yüksek Lisans Yapmayan	178	1,7
Toplam	181	100

Deneklerin lisans dışında yüksek lisans ve doktora eğitimlerine göre dağılımı incelendiğinde deneklerin %98,3'ünün lisans mezunu %1,7'si ise yüksek lisans mezunudur. Araştırma sahasında görev yapıp araştırmaya dahil olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%98,3) sadece lisans eğitimi almıştır.

Tablo 3.5 Araştırmaya Katılan Deneklerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Hizmet Süresi	N	%
0-5 Yıl	137	75,7
6-10 Yıl	34	18,8
11-15 Yıl	7	3,9
16-20 Yıl	1	0,6
21-25 Yıl	1	0,6
26 ve üzeri	1	0,6

Tablo 3.5 (Devam) Araştırmaya Katılan Deneklerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Toplam	181	100
--------	-----	-----

Deneklerin hizmet sürelerine göre dağılımı incelendiğinde deneklerin %75,7'si 0-5 yıl arası, %18,8'i 6-10 yıl arası, %3,9'u 11-15 yıl arası, %0,6'sı 16-20 yıl arası, %0,6'sı 21-25 yıl arası, %0,6'sı 26 ve üzeri yıl hizmettedir. Genel verilerde %75,7'lik oranla 0-5 yıl arası hizmet en fazladır.

Tablo 3.6 Araştırmaya Katılan Deneklerin Katıldıkları Hizmet İçi Eğitime Göre Dağılımı

Hizmet İçi Eğitim	N	%
Evet (Katıldım)	52	28,7
Hayır (Katılmadım)	129	71,3
Toplam	181	100

Deneklerin katıldıkları hizmet içi eğitime göre dağılımı incelendiğinde deneklerin %28,7'si hizmet içi eğitime katıldığını, %71,3'ü ise hizmet içi eğitime katılmadığını belirtmiştir. %71,3'lük veri ile hizmet içi eğitime katılmayanlar çoğunluktadır.

Tablo 3.7 Araştırmaya Katılan Deneklerin Görev Yaptığı Okulun Sosyo-ekonomik Durumuna Göre Dağılımı

Okulun Sosyo-ekonomik Durumu	N	%
Düşük	110	60,8
Orta	67	37,0
Yüksek	4	2,2
Toplam	181	100

Araştırmaya katılan deneklerin görev yaptıkları okulun sosyo-ekonomik durumuna göre dağılımı incelendiğinde elde edilen genel verilerde deneklerin çalıştıkları okulların %60,8'i düşük, %37,0'i orta, %2,2'si yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahiptir. Elde edilen verilerde %60,8'lik oranla sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullar fazladır.

Tablo 3.8 Araştırmaya Katılan Deneklerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kendini Yeterli Bulmalarına Göre Dağılımı

Kendini Yeterli Bulmalarına	N	%
Evet	134	74,0
Kısmen	47	26,0
Toplam	181	100

Deneklerin sosyal bilgiler öğretiminde kendilerini yeterli bulmalarına göre dağılımı incelendiğinde sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenlerin %74,0'ü yeterli, %26,0'sı kısmen yeterlidir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada verilerin toplanması amacıyla Akşit(2011)'in "İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar" adlı araştırmasında kullanmış olduğu 5'li likert tipi anket formu araştırmanın amacı doğrultusunda bazı değişiklikler yapılarak Ağrı il merkezinde görev yapan 10 tane sosyal bilgiler öğretmenine veri toplama aracı taslağı olarak verilerek veri toplama aracındaki soruların; karşılaşılan sorunları kapsama yeterliliği, kullanılan soruların anlaşılabilirliği ve ankete değinilmeyen sorunlar tespit edilmiştir. Bu çalışmaların sonunda tez danışmanının katkısı ve gözetiminde gerekli düzenlemeler yapılarak ankete son şekli verilip anket veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında kullanılan bu anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde anketin uygulanacağı öğretmenlerin kişisel bilgilerini ölçen soruların yer aldığı kişisel bilgi formu yer almaktadır. İkinci bölümde ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların öğretmenler tarafından değerlendirildiği 5'li Likert tipi anket formundan oluşan 41 adet soru yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra Ağrı il merkezi ve ilçelerinde bulunan ortaokullarda görev yapan 336 sosyal bilgiler öğretmenin isimlerinin ve görev yaptıkları yerlerin bulunduğu liste Milli Eğitim Müdürlüğünden temin edilmiştir. Ağrı il merkezi ve ilçelerinde bulunan ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu resmi izin yazılarıyla

birlikte araştırmacı tarafından tek tek okullara gidilerek 181 tane öğretmene uygulanmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Veri toplama aracıyla elde edilen verilerin analizi SSPS 22 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Bu araştırmada kullanılan Sosyo– Ekonomik Açından Dezavantajları Olan Bölgelerde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar anket formu güvenirlik kat sayısı $\alpha = 70$ olarak bulunmuştur.

Veri toplama aracının kapsam geçerliliği için görev yapan 10 sosyal bilgiler öğretmeni, Tez danışmanı ve ağırlı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dalındaki bir araştırma görevlisi ve öğretim üyesinden uzman görüşü alınarak veri toplama aracı yeniden yapılandırılmıştır.

Araştırmada vardamsal istatistik teknikleri (t testi ve anova) yerine, betimsel istatistik teknikleri (aritmetik ortalama) kullanılmıştır.

İlköğretim ikinci kademedeki görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan ölçme aracında öğretmenlerin kişisel bilgilerinin yüzdelik dağılımları ve karşılaşılan sorunlara verdikleri cevapların ortalamaları bulunmuştur. Betimsel istatistik teknikleriyle çalışmanın bağımsız değişkenlerine (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, lisansüstü öğrenim, hizmet süresi, katıldığı hizmet içi eğitim, kendini yeterli bulma, okulun sosyo-ekonomik düzeyi) göre toplanan veriler amaçlara paralel bir şekilde gruplandırılarak analiz edilmiştir. Ölçme aracındaki sorunlar öğrenciden, öğretmenden, eğitim sürecinden ve müfredattan kaynaklanan sorunlar olarak gruplandırılmıştır. Gruplandırılan sorunların veri toplama aracındaki sorulara dağılımı aşağıdaki gibidir;

- Öğrenciden kaynaklanan sorunlar: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,39,40
- Öğretmenden kaynaklanan sorunlar: 14,15,16,17,18,19,20,21,34,41
- Eğitim sürecinden kaynaklanan sorunlar: 11,36,24,22,37,25,38,28,27,23
- Müfredattan kaynaklanan sorunlar: 10,31,30,29,32,33,35,13,26

3.6 Verilerin Yorumlanması

Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretimde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesinde beşli Likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın ölçeğinde kullanılan beşli Likert ölçeğine uygun olarak elde edilen puanların derecelendirilmesi ve yorumlanması için gerçek alt ve üst sınırlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.9 Likert Ölçeği Dizi Aralığı Veri Tablosu

ALT-ÜST SINIRI	NİTELİK GRUPLARI
4.21-5.00	Tamamen Katılıyorum
3.41-4.20	Kısmen Katılıyorum
2.61-3.40	Fikrim Yok
1.81-2.60	Kısmen Katılmıyorum
1.00-1.80	Hiç Katılmıyorum

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde problemin çözümü için ölçme aracından elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1.1 Öğrenciden Kaynaklanan sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo4.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra No	Soru No	Maddeler	X	SS
1	2	Öğrenciler bana karşı(Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak) olumlu tutuma sahiptir.	4,51	,680
2	4	Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin öğrenci merkezli(yapılandırmacılık, problem çözme vb.) işlenmesini olumlu buluyor.	4,29	,893
3	12	Öğrenciler ve veliler her şeyi öğretmenden bekliyor.	4,25	,908
4	1	Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutuma sahiptir.	4,23	,698
5	3	Öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklemeleri Sosyal Bilgiler dersi öğretimini olumsuz etkiliyor.	4,12	1,066
6	40	Öğrencilerin soyo ekonomik durumlarının düşük olması öğrenmelerini zorlaştırıyor.	4,10	1,033
7	39	Velilerin ilgisiz olması motivasyonumu düşürüyor.	3,92	1,227

Tablo 4.1. (Devam) Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

8	6	Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde edinilen bilgi, beceri ve değerleri günlük hayatta kullanabiliyor.	3,87	,876
9	8	Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde neden-sonuç ilişkisi kurma, eleştirel bakış açısını kullanma, problem çözme vb. becerileri sergileyebiliyor.	3,84	,926
10	7	Öğrenciler diğer derslere göre Sosyal Bilgiler dersini ezber dersi olarak görmektedir.	3,50	1,246
11	9	Öğrenciler Sosyal Bilgiler ders kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabını amacına uygun kullanabiliyor.	3,45	1,024
12	5	Öğrenciler, ders kitabı dışında Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılı ve görsel materyalleri(internet, ansiklopedi vb.) yeterli derecede kullanabiliyor.	2,88	1,298

Öğrenciden kaynaklanan sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin öğrenciden kaynaklanan sorunlara verdikleri cevapların 4,51'lik en yüksek düzeyde ortalama ile “Öğrenciler bana karşı olumlu tutuma sahiptir.” maddesidir. En düşük düzeyde ise 2,88'lik ortalama ile “Öğrenciler, ders kitabı dışında Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılı ve görsel materyalleri(internet, ansiklopedi vb.) yeterli derecede kullanabiliyor.” maddesidir. Öğretmenler genel olarak öğrenciden kaynaklanan sorunlara kısmen katılmaktadır. “Günümüz teknolojileri sayesinde bilgiye ulaşmak ve bu bilgiyi başka bilgilere dönüştürmek oldukça kolaylaşmıştır. Bu hızlı döngüde web destekli iletişimin toplumun her kesiminde günlük yaşama etkisi güçlü bir şekilde hissedilmektedir. Eğitim-öğretim ortamlarında internetin kullanılması kaçınılmaz ve bilimsel bir gerçektir.” (Teyfur, Sf. 154 2016).

Araştırmaya katılan öğretmenler, “Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutuma sahiptir.”, “Öğrenciler bana karşı(Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak) olumlu tutuma sahiptir.”, “Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin öğrenci

merkezli(yapılandırmacılık, problem çözme vb.) işlenmesini olumlu buluyor.”, “Öğrenciler ve Veliler her şeyi öğretmenden bekliyor.” maddeleri hakkında tamamen katıldığını; “Öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklmeleri Sosyal Bilgiler dersi öğretimini olumsuz etkiliyor.”, Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde edinilen bilgi, beceri ve değerleri günlük hayatta kullanabiliyor.”, “Öğrenciler diğer derslere göre Sosyal Bilgiler dersini ezber dersi olarak görmektedir.”, “Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde neden-sonuç ilişkisi kurma, eleştirel bakış açısını kullanma, problem çözme vb. becerileri sergileyebiliyor.”, “Öğrenciler Sosyal Bilgiler ders kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabını amacına uygun kullanabiliyor.”, “Velilerin ilgisiz olması Motivasyonumu düşürüyor.”, “Öğrencilerin soyo ekonomik durumlarının düşük olması öğrenmelerini zorlaştırıyor.” maddeleri hakkında ise kısmen katıldıklarını ve “Öğrenciler, ders kitabı dışında Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılı ve görsel materyalleri(internet, ansiklopedi vb.) yeterli derecede kullanabiliyor.” maddesi hakkında ise fikrinin olmadığını belirtmişlerdir.

4.1.2. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.2. Öğretmenden Kaynaklanan sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra No	Soru No	Maddeler	X	SS
1	34	İlkokuldaki Sosyal Bilgiler dersinin Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından verilmesi ortaokuldaki Sosyal Bilgiler öğretimini daha verimli hale getirebilir.	4,48	1,020
2	19	Dersin işlenişi sırasında meydana gelen öğretim ile ilgili sorunları çözebiliyorum.	4,46	,695
3	18	Dersin işlenişi sırasında meydana gelen disiplin sorunlarını çözebiliyorum.	4,41	,682
4	20	Sosyal Bilgiler ile ilgili güncel bilgileri ve mesleki yayınları takip ederek kendimi geliştiriyorum.	4,39	,749

Tablo 4.2. (Devam) Öğretmenden Kaynaklanan sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

5	21	Görev yaptığım yerin eğitim düzeyinin düşük olması sebebiyle Sosyal Bilgiler dersinde bilgiyi öğrenciye hazır veren rolden, öğrenciye rehberlik eden role geçişte sıkıntı yaşıyorum.	4,02	,989
6	41	Okulun çevresinin sosyal yapısından kaynaklanan sorunlarla karşılaşıyorum.	3,83	1,139
7	17	Yeni eğitim teknolojilerini(bilgisayar, projeksiyon vb.) kullanabilme imkanına sahibim.	3,81	1,294
8	14	Öğretmenlik mesleğinden kazandığım maaşın düzeyi Motivasyonumu olumsuz etkiliyor.	3,61	1,319
9	15	Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak mesleki ve toplumsal statümden memnunum.	3,57	1,342
10	16	Çalıştığım yerde ulaşım ve barınma sorunu yaşıyorum.	2,61	1,436

Öğretmenden kaynaklanan sorunlar incelendiğinde deneklerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara verdikleri cevaplardan en yüksek ortalama 4,48’lik ortalama ile “İlkokuldaki Sosyal Bilgiler dersinin Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından verilmesi ortaokuldaki Sosyal Bilgiler öğretimini daha verimli hale getirebilir.” Maddesidir. En düşük düzeyde ise 2,61’lik ortalama ile “Çalıştığım yerde ulaşım ve barınma sorunu yaşıyorum.” Maddesidir.

Araştırmaya katılan denekler, “İlkokuldaki Sosyal Bilgiler dersinin Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından verilmesi ortaokuldaki Sosyal Bilgiler öğretimini daha verimli hale getirebilir.”, “Dersin işleniş sırasında meydana gelen öğretim ile ilgili sorunları çözebiliyorum.”, “Dersin işleniş sırasında meydana gelen disiplin sorunlarını çözebiliyorum.”, “Sosyal Bilgiler ile ilgili güncel bilgileri ve mesleki yayınları takip ederek kendimi geliştiriyorum.” Maddeleri hakkında tamamen katıldığını; “Görev yaptığım yerin eğitim düzeyinin düşük olması sebebiyle Sosyal Bilgiler dersinde bilgiyi öğrenciye hazır veren rolden, öğrenciye rehberlik eden role geçişte sıkıntı yaşıyorum.”,

“Okulun çevresinin sosyal yapısından kaynaklanan sorunlarla karşılaşıyorum.”, “Yeni eğitim teknolojilerini(bilgisayar, projeksiyon vb.) kullanabilme imkanına sahibim.”, “Öğretmenlik mesleğinden kazandığım maaşın düzeyi Motivasyonumu olumsuz etkiliyor.”, “Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak mesleki ve toplumsal statümden memnunum.” Maddeleri hakkında kısmen katıldığını; “Çalıştığım yerde ulaşım ve barınma sorunu yaşıyorum.” Maddesi hakkında ise fikrinin olmadığını belirtmişlerdir.

4.1.3. Eğitim – Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.3. Eğitim - Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra No	Soru No	Maddeler	X	SS
1	11	Ders için gerekli materyallerin sunulamaması öğrenmeyi zorlaştırıyor.	4,52	,873
2	36	Okulun çevresinde gelişen olumsuzluklar derse olan Motivasyonumu düşürüyor.	3,93	1,174
3	24	Okulun fiziki koşullarının yetersiz olması sebebiyle Öğrenci merkezli yaklaşımları derste uygularken güçlüklerle karşılaşıyorum.	3,76	1,236
4	22	Görev yaptığım yerde sınıfların kalabalık olması sebebiyle geleneksel yöntemleri(düz anlatım, soru-cevap vb.) derste sürekli kullanıyorum.	3,62	1,343
5	37	Okulun fiziki yapısının eğitim ve öğretime elverişli olduğunu düşünüyorum.	2,75	1,476
6	25	Sosyal Bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğimde müfredatı yetiştirebiliyorum.	2,52	1,537
7	38	Okulda bulunan eğitim araç gereçlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,39	1,331
8	28	Sosyal Bilgiler dersine ait sınıf uygulaması sayesinde dersi daha etkin ve verimli bir şekilde işliyorum.	2,25	1,445

Tablo 4.3. (Devam) Eğitim - Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

9	27	Sosyal Bilgiler dersine ait sınıfım, dersi verimli ve etkili şekilde işleyebilmem için yeterli araç-gereç donanımına sahiptir.	1,90	1,263
10	23	Görev yaptığım okulda sosyal bilgiler sınıfı mevcuttur.	1,68	1,268

Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara verdikleri yanıtlardan en yüksek düzeyde ortalama 4,52 ile “Ders için gerekli materyallerin sunulamaması öğrenmeyi zorlaştırıyor.” Maddesidir. En düşük düzeyde ortalama ise 1,68’lik ortalama ile “Görev yaptığım okulda sosyal bilgiler sınıfı mevcuttur.” Maddesidir.

Araştırmaya katılan denekler, “Ders için gerekli materyallerin sunulamaması öğrenmeyi zorlaştırıyor.” maddesine tamamen katıldığını; “Okulun çevresinde gelişen olumsuzluklar derse olan motivasyonumu düşürüyor.”, “Okulun fiziki koşullarının yetersiz olması sebebiyle Öğrenci merkezli yaklaşımları derste uygularken güçlüklerle karşılaşıyorum.”, “Görev yaptığım yerde sınıfların kalabalık olması sebebiyle geleneksel yöntemleri(düz anlatım, soru-cevap vb.) derste sürekli kullanıyorum.” Maddelerine kısmen katıldığını; “Okulun fiziki yapısının eğitim ve öğretime elverişli olduğunu düşünüyorum.” maddesine fikrinin olmadığını; “Sosyal Bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğimde müfredatı yetiştirebiliyorum.”, “Okulda bulunan eğitim araç gereçlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.”, “Sosyal Bilgiler dersine ait sınıf uygulaması sayesinde dersi daha etkin ve verimli bir şekilde işliyorum.”, “Sosyal Bilgiler dersine ait sınıfım, dersi verimli ve etkili şekilde işleyebilmem için yeterli araç-gereç donanımına sahiptir.” maddelerine kısmen katılmadığını; “Görev yaptığım okulda sosyal bilgiler sınıfı mevcuttur.” maddesine ise hiç katılmadığını belirtmişlerdir.

4.1.4. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.4. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Bulguların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra No	Soru No	Maddeler	X	SS
1	10	Bir yıl boyunca işlenecek Ünite ve konuların çok fazla olduğunu düşünüyorum.	4,36	1,064
2	31	Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin evrensel değerleri(demokrasi, barış, eşitlik, sevgi, uygarlık, bilim, sanat, çevre duyarlılığı vb.) kazandığına inanıyorum.	4,18	,932
3	30	Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin ulusal değerleri(vatan, millet, devlet, dil, bayrak, gelenek, görenek vb.) kazandığına inanıyorum.	4,11	,994
4	29	Sosyal Bilgiler dersinin gerektirdiği ulusal ve evrensel değerlerle ilgili kavramları öğrencilerin kazandığına inanıyorum.	3,98	,904
5	32	Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrenciler yeterince toplumsallaşıyor.	3,90	1,019
6	33	Sosyal Bilgiler dersi, dersin ana misyonu olan bilinçli ve etkin vatandaş(vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren) yetiştirmek için yeterlidir.	3,72	1,126
7	35	Ailede öğrenilenlerle derste kazandırılmaya çalışılan davranışların çeliştiğini düşünüyorum.	3,53	1,245
8	13	Merkezi sınav soruları ile derste işlenen konular arasında tutarsızlığın olması öğrencilerin derse olan ilgisini azaltıyor.	3,51	1,319

Müfredattan kaynaklanan sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin müfredattan kaynaklanan sorunlara verdikleri cevaplardan en yüksek düzeyde ortalama 4,36 ile “Bir yıl boyunca işlenecek ünite ve konuların çok fazla olduğunu

düşünüyorum.” maddesidir. En düşük düzeyde ortalama ise 1,85’lik ortalama ile “Sosyal Bilgiler dersinin haftada 3 saat olması, ders kitabındaki ünite ve konuları yetiştirebilmem için yeterlidir.” maddesidir.

Araştırmaya katılan denekler, “Bir yıl boyunca işlenecek ünite ve konuların çok fazla olduğunu düşünüyorum.” maddesine tamamen katıldığını; “Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin evrensel değerleri(demokrasi, barış, eşitlik, sevgi, uygarlık, bilim, sanat, çevre duyarlılığı vb.) kazandığına inanıyorum.”, “Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin ulusal değerleri(vatan, millet, devlet, dil, bayrak, gelenek, görenek vb.) kazandığına inanıyorum.”, “Sosyal Bilgiler dersinin gerektirdiği ulusal ve evrensel değerlerle ilgili kavramları öğrencilerin kazandığına inanıyorum.”, “Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrenciler yeterince toplumsallaşılıyor.”, “Sosyal Bilgiler dersi, dersin ana misyonu olan bilinçli ve etkin vatandaşı(vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren) yetiştirmek için yeterlidir.”, “Ailede öğrenilenlerle derste kazandırılmaya çalışılan davranışların çeliştiğini düşünüyorum.”, “Merkezi sınav soruları ile derste işlenen konular arasında tutarsızlığın olması öğrencilerin derse olan ilgisini azaltıyor.” Maddelerine kısmen katıldığını; “Sosyal Bilgiler dersinin haftada 3 saat olması, ders kitabındaki ünite ve konuları yetiştirebilmem için yeterlidir.” Maddesine ise kısmen katılmadığını belirtmişlerdir.

4.1.5. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Bu bölümde öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile

- a) Yaş
- b) Cinsiyet
- c) Eğitim Durumu
- d) Lisansüstü Eğitim
- e) Hizmet Süresi
- f) Hizmet İçi Eğitim
- g) Okulun Sosyo-ekonomik Durumu
- h) Kendini Yeterli Bulma değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Yaşına Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.5. Yaş Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Yaş	N	X	SS
22-27	108	3,90	,035
28-33	56	3,93	,052
34-39	13	3,90	,111
40 ve üzeri	4	4,21	,087
Toplam	181	100	

Tablo 4.5.'de farklı yaş gruplarındaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre öğrenciden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, 22-27 yaş aralığında araştırmaya katılan 108 öğretmenin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri cevapların ortalamasının 3,90 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. 56 öğretmenin yer aldığı 28-33 yaş grubunun öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıtların ortalamasının 3,93 katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” olduğu görülmektedir. 13 öğretmenin yer aldığı 34-39 yaş grubundaki öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,90 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 40 ve üzeri yaş grubunda bulunan 4 öğretmenin konuya ilişkin vermiş oldukları yanıtların ortalaması 4,21, katılma düzeyleri ise “tamamen katılıyorum” şeklinde ortaya çıkmıştır.

b) Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.6. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Cinsiyet	N	X	SS
Bay	121	3,93	,034
Bayan	60	3,87	,048
Toplam	181		

Tablo 4.6.'da öğrenciden kaynaklanan sorunların öğretmenlerin cinsiyetlerine göre farklılıkları gösterilmiştir. Kadın ve erkeklere ilişkin ortalamalar incelendiğinde kadınların konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,93, erkelerin ise 3,87 olduğu ve katılma düzeylerinin “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir.

c) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.7. Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Eğitim Durumu	N	X	SS
Eğitim Fakültesi	180	3,91	,028
Fen Edebiyat Fakültesi	1	—	—
Toplam	181		

Tablo 4.7.'de öğrenciden kaynaklanan sorunların öğretmenlerin eğitim durumuna göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerle verdikleri yanıt ortalamasının 3,91 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden sadece 1 tanesi Fen Edebiyat mezunu olduğundan dolayı betimsel analizi yapılamamıştır.

d) Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.8. Lisansüstü Eğitim Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Lisansüstü Öğrenim	N	X	SS
Yüksek Lisans Yapan	3	4,08	,096
Yüksek Lisans Yapmayan	178	3,91	,280
Toplam	181		

Tablo 4.8.’de öğrenciden kaynaklanan sorunların öğretmenlerin lisansüstü öğrenimine göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde yüksek lisans yapan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 4,08 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,91 katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” olduğu görülmektedir.

e) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.9. Meslekteki Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Hizmet Süresi	N	X	SS
0-5 Yıl	137	3,92	,030
6-10 Yıl	34	3,88	,075
11-15 Yıl	7	3,88	,173
16-20 Yıl	1	—	—
21-25 Yıl	1	—	—
26 ve üzeri	1	—	—
Toplam	181		

Tablo 4.9.’da öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre öğrenciden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkın hizmet süresi değişkenine ilişkin verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalaması 3,92, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 6-10 yıl arası hizmet süresi olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,88, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, hizmet süresi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,88 ve katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğu görülmektedir. Ayrıca 16-20 yıl arası, 21-25 yıl arası ve 26 yıl ve üzeri hizmet sürelerinde araştırmaya sadece 1’er öğretmen katıldığı için söz konusu hizmet sürelerinin betimsel analizleri yapılamamıştır.

f) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.10. Hizmet İçi Eğitimi Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Hizmet İçi Eğitim	N	X	SS
Evet (Katıldım)	52	3,93	,050
Hayır (Katılmadım)	129	3,91	,033
Toplam	181		

Tablo 4.10.'da öğrenciden kaynaklanan sorunların öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere katılma durumlarına göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalamasının 3,93 olduğu ve katılma düzeylerinin “kısmen katılıyorum” olduğu görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,91 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.11. Okulun Bulunduğu Sosyo-ekonomik Çevre Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Okulun Sosyo-ekonomik Durumu	N	X	SS
Düşük	110	3,91	,036
Orta	67	3,92	,045
Yüksek	4	3,92	,059
Toplam	181		

Tablo 4.11.'de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların bulunduğu çevrenin sosyo- ekonomik durumu değişkenine ilişkin betimsel veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde görev yaptığı okulun düşük sosyo-ekonomik çevrede olduğunu belirten öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 3,91 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 3,92 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, ve görev yaptığı okulun yüksek sosyo-ekonomik çevrede olduğunu belirten öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması ise 3,92 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” şeklinde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.12. Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Kendini Yeterli Bulmalarına	N	X	SS
Evet	134	3,94	,032
Kısmen	47	3,83	,053
Toplam	181		

Tablo 4.12.'de Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini yeterli bulma değişkenine göre öğrenciden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkın verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde kendini yeterli bulan öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 3,94 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,83 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” biçiminde olduğu görülmektedir.

4.1.6. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Bu bölümde öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile

- a) Yaş
- b) Cinsiyet
- c) Eğitim Durumu
- d) Lisansüstü Eğitim
- e) Hizmet Süresi
- f) Hizmet İçi Eğitim
- g) Okulun Sosyo-ekonomik Durumu
- h) Kendini Yeterli Bulma değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Yaşına Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.13. Yaş Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Yaş	N	X	SS
22-27	108	3,90	,037
28-33	56	3,95	,050
34-39	13	3,83	,106
40 ve üzeri	4	4,35	,087
Toplam	181	100	

Tablo 4.13.'de farklı yaş gruplarındaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, 22-27 yaş aralığında araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri cevapların ortalamasının 3,90 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. 28-33 yaş grubunun öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıtların ortalamasının 3,95 katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” olduğu görülmektedir. 34-39 yaş grubundaki öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,83 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 40 ve üzeri yaş grubunda bulunan öğretmenlerin konuya ilişkin vermiş oldukları yanıtların ortalaması 4,35, katılma düzeyleri ise “tamamen katılıyorum” şeklinde ortaya çıkmıştır.

b) Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.14. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Cinsiyet	N	X	SS
Bay	121	3,93	,036
Bayan	60	3,91	,047
Toplam	181		

Tablo 4.14.'de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten betimsel veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde bayan öğretmenlerin öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,91, katılma düzeylerinin “kısmen katılıyorum” olduğu, erkek öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,93 olarak ortaya çıkmış katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğu görülmüştür.

c) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.15. Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Eğitim Durumu	N	X	SS
Eğitim Fakültesi	180	3,92	,029
Fen Edebiyat Fakültesi	1	—	—
Toplam	181		

Tablo 4.15.'de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten betimsel veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,92 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden sadece 1 tanesi Fen Edebiyat mezunu olduğundan dolayı betimsel analizi yapılamamıştır.

d) Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.16. Lisansüstü Eğitim Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Lisansüstü Öğrenim	N	X	SS
Yüksek Lisans Yapan	3	4,10	,153
Yüksek Lisans Yapmayan	178	3,92	,029
Toplam	181		

Tablo 4.16.'da öğretmenden kaynaklanan sorunların öğretmenlerin lisansüstü öğrenimine göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde yüksek lisans yapan öğretmenlerin, öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelere verdikleri yanıt ortalamasının 4,10 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,92 katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” olduğu görülmektedir.

e) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.17. Meslekteki Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Hizmet Süresi	N	X	SS
0-5 Yıl	137	3,92	,032
6-10 Yıl	34	3,91	,070
11-15 Yıl	7	3,76	,131
16-20 Yıl	1	—	—
21-25 Yıl	1	—	—
26 ve üzeri	1	—	—
Toplam	181		

Tablo 4.17.'de öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkın hizmet süresi değişkenine ilişkin betimsel verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelere verdikleri yanıt ortalaması 3,92, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 6-10 yıl arası hizmet süresi olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,91, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, hizmet süresi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin

yanıt ortalaması ise 3,76 ve katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerden 16-20 yıl arası, 21-25 yıl arası ve 26 yıl ve üzeri hizmet sürelerinde sadece 1’er öğretmen katıldığı için söz konusu hizmet sürelerinin betimsel analizleri yapılamamıştır.

f) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.18. Hizmet İçi Eğitimi Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim	N	X	SS
Evet (Katıldım)	52	3,99	,053
Hayır (Katılmadım)	129	3,89	,034
Toplam	181		

Tablo 4.18.’de öğretmenden kaynaklanan sorunların öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere katılma durumlarına göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalamasının 3,99 olduğu ve katılma düzeylerinin “kısmen katılıyorum” olduğu görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,89 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.19. Okulun Bulunduğu Sosyo-ekonomik Çevre Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Okulun Sosyo-ekonomik Durumu	N	X	SS
Düşük	110	3,93	,034
Orta	67	3,89	,051
Yüksek	4	3,95	,250
Toplam	181		

Tablo 4.19.’da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların bulunduğu çevrenin sosyo- ekonomik durumu değişkenine ilişkin betimsel verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullarda görev

yapan öğretmenlerin, öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalaması 3,93 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 3,89 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, ve görev yaptığı okulun yüksek sosyo-ekonomik çevrede olduğunu belirten öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması ise 3,95 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” şeklinde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.20. Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Kendini Yeterli Bulmalarına	N	X	SS
Evet	134	3,93	,033
Kısmen	47	3,89	,055
Toplam	181		

Tablo 4.20.’de Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini yeterli bulma değişkenine göre öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkın verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde kendini yeterli bulan öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 3,93 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,89 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıktığı görülmektedir.

4.1.7. Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Bu bölümde eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile

- a) Yaş
- b) Cinsiyet
- c) Eğitim Durumu
- d) Lisansüstü Eğitim
- e) Hizmet Süresi
- f) Hizmet İçi Eğitim

g) Okulun Sosyo-ekonomik Durumu

h) Kendini Yeterli Bulma değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Yaşına Göre Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.21. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Yaş Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Yaş	N	X	SS
22-27	108	2,91	,049
28-33	56	2,92	,072
34-39	13	2,92	,178
40 ve üzeri	4	3,65	,132
Toplam	181	100	

Tablo 4.21.'de farklı yaş gruplarındaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre eğitim-öğretim sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, 22-27 yaş aralığında araştırmaya katılan öğretmenlerin, eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri cevapların ortalamasının 2,91 olduğu ve “Fikrim Yok” görüşünde oldukları görülmektedir. 28-33 yaş grubunun eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıtların ortalamasının 2,92 katılma düzeylerinin de “Fikrim Yok” olduğu görülmektedir. 34-39 yaş grubundaki öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 2,92 katılma düzeyleri “Fikrim Yok”, 40 ve üzeri yaş grubunda bulunan öğretmenlerin konuya ilişkin vermiş oldukları yanıtların ortalaması 3,65, katılma düzeyleri ise “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğu ortaya çıkmıştır.

b) Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.22. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Cinsiyet Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Cinsiyet	N	X	SS
Bay	121	2,93	,048
Bayan	60	2,92	,070
Toplam	181		

Tablo 4.22.'de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre eğitim-öğretim sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten betimsel veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde erkek öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 2,93 katılma düzeylerinin “Fikrim yok” olduğu, bayan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 2,92 olarak ortaya çıkmış katılma düzeyleri ise “fikrim yok” şeklinde olduğu görülmektedir.

c) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.23. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Eğitim Durumu	N	X	SS
Eğitim Fakültesi	180	2,93	,040
Fen Edebiyat Fakültesi	1	—	—
Toplam	181		

Tablo 4.23.'de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre eğitim-öğretim sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten betimsel veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 2,93 olduğu ve “fikrim yok” görüşünde oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan

öğretmenlerden sadece 1 tanesi Fen Edebiyat mezunu olduğundan dolayı betimsel analizi yapılamamıştır.

d) Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimine Göre Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.24. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Lisansüstü Eğitim Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Lisansüstü Öğrenim	N	X	SS
Yüksek Lisans Yapan	3	2,90	,321
Yüksek Lisans Yapmayan	178	2,93	,040
Toplam	181		

Tablo 4.24.'de eğitim-öğretim sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) kaynaklanan sorunların öğretmenlerin lisansüstü öğrenimine göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde yüksek lisans yapan öğretmenlerin, eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 2,90 olduğu ve “fikrim yok” görüşünde oldukları, yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 2,93 katılma düzeylerinin de “fikrim yok” olduğu görülmektedir.

e) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.25. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Hizmet Süresi	N	X	SS
0-5 Yıl	137	2,93	,045
6-10 Yıl	34	2,94	,090
11-15 Yıl	7	2,66	,178
16-20 Yıl	1	—	—
21-25 Yıl	1	—	—
26 ve üzeri	1	—	—
Toplam	181		

Tablo 4.25.'de öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre eğitim-öğretim sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkın hizmet süresi değişkenine ilişkin betimsel verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalaması 2,93, katılma düzeyleri “fikrim yok”, 6-10 yıl arası hizmet süresi olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 2,94, katılma düzeyleri “fikrim yok”, hizmet süresi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 2,66 ve katılma düzeylerinin de “fikrim yok” şeklinde olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerden 16-20 yıl arası, 21-25 yıl arası ve 26 yıl ve üzeri hizmet sürelerinde sadece 1'er öğretmen katıldığı için söz konusu hizmet sürelerinin betimsel analizleri yapılamamıştır.

f) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.26. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Hizmet İçi Eğitim Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim	N	X	SS
Evet (Katıldım)	52	2,99	,081
Hayır (Katılmadım)	129	2,91	,045
Toplam	181		

Tablo 4.26.'da eğitim-öğretim sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) kaynaklanan sorunların öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere katılma durumlarına göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalamasının 2,99 olduğu ve katılma düzeylerinin “fikrim yok” olduğu görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 2,91 katılma düzeyleri de “fikrim yok” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.27. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Okulun Bulunduğu Sosyo-ekonomik Çevre Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Okulun Sosyo-ekonomik Durumu	N	X	SS
Düşük	110	2,89	,050
Orta	67	2,99	,067
Yüksek	4	2,87	,165
Toplam	181		

Tablo 4.27.'de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların bulunduğu çevrenin sosyo- ekonomik durumu değişkenine ilişkin betimsel verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullarda görev yapan öğretmenlerin, eğitim-öğretim sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerle verdikleri yanıt ortalaması 2,89 katılma düzeyleri “fikrim yok”, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 2,99 katılma düzeyleri “fikrim yok”, ve görev yaptığı okulun yüksek sosyo-ekonomik çevrede olduğunu belirten öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması ise 2,87 katılma düzeyleri de “fikrim yok” şeklinde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Eğitim-Öğretim Sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.28. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Kendini Yeterli Bulmalarına	N	X	SS
Evet	134	2,96	,046
Kısmen	47	2,86	,076

Tablo 4.28. (Devam) Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunların Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Toplam	181		
--------	-----	--	--

Tablo 4.28.'de Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini yeterli bulma değişkenine göre eğitim-öğretim sürecinden (Yöntem, Teknik, Fiziki Yapı, Materyal vb.) kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkın verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde kendini yeterli bulan öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 2,96 katılma düzeyleri “fikrim yok”, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 2,86 katılma düzeyleri de “fikrim yok” biçiminde ortaya çıktığı görülmektedir.

4.1.8. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Analizi

Bu bölümde müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşler ile

- a) Yaş
- b) Cinsiyet
- c) Eğitim Durumu
- d) Lisansüstü Eğitim
- e) Hizmet Süresi
- f) Hizmet İçi Eğitim
- g) Okulun Sosyo-ekonomik Durumu
- h) Kendini Yeterli Bulma değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

a) Öğretmenlerin Yaşına Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşlerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Tablo 4.29. Yaş Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Yaş	N	X	SS
22-27	108	3,67	,047
28-33	56	3,67	,074
34-39	13	3,59	,119
40 ve üzeri	4	4,39	,215
Toplam	181	100	

Tablo 4.29.'da farklı yaş gruplarındaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten betimsel veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, 22-27 yaş aralığında araştırmaya katılan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri cevapların ortalamasının 3,67 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. 28-33 yaş grubunun müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıtların ortalamasının 3,67 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 34-39 yaş grubundaki öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,59 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 40 ve üzeri yaş grubunda bulunan öğretmenlerin konuya ilişkin vermiş oldukları yanıtların ortalaması 4,39, katılma düzeyleri ise “tamamen katılıyorum” şeklinde olduğu ortaya çıkmıştır.

b) Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.30. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS
Bay	121	3,68	,046
Bayan	60	3,69	,068

Tablo 4.3. (Devam) Cinsiyet Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Toplam	181		
--------	-----	--	--

Tablo 4.30.'da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten betimsel veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde erkek öğretmenlerin müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,68 katılma düzeylerinin “kısmen katılıyorum” olduğu, bayan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,69 olarak ortaya çıkmış katılma düzeyleri ise “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğu görülmektedir.

c) Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.31. Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Eğitim Durumu	N	X	SS
Eğitim Fakültesi	180	3,68	,038
Fen Edebiyat Fakültesi	1	—	—
Toplam	181		

Tablo 4.31.'de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre eğitim-müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkı belirten betimsel veriler gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 3,68 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden sadece 1 tanesi Fen Edebiyat mezunu olduğundan dolayı betimsel analizi yapılamamıştır.

d) Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri

Tablo 4.32. Lisansüstü Eğitim Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Lisansüstü Öğrenim	N	X	SS
Yüksek Lisans Yapan	3	4,04	,134
Yüksek Lisans Yapmayan	178	3,68	,039
Toplam	181		

Tablo 4.32.'de müfredattan kaynaklanan sorunların öğretmenlerin lisansüstü öğrenimine göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde yüksek lisans yapan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalamasının 4.04 olduğu ve “kısmen katılıyorum” görüşünde oldukları, yüksek lisans yapmayan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,68 katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” olduğu görülmektedir.

e) Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.33. Meslekteki Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Hizmet Süresi	N	X	SS
0-5 Yıl	137	3,69	,041
6-10 Yıl	34	3,60	,104
11-15 Yıl	7	3,54	,132
16-20 Yıl	1	—	—
21-25 Yıl	1	—	—
26 ve üzeri	1	—	—
Toplam	181		

Tablo 4.33.'de öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkın hizmet süresi değişkenine ilişkin betimsel verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hizmet süresi 0-5 yıl arası olan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalaması 3,69, katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, 6-10 yıl arası hizmet süresi olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,60, katılma düzeyleri “kısmen

katılıyorum”, hizmet süresi 11-15 yıl arası olan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,54 ve katılma düzeylerinin de “kısmen katılıyorum” şeklinde olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerden 16-20 yıl arası, 21-25 yıl arası ve 26 yıl ve üzeri hizmet sürelerinde sadece 1’er öğretmen katıldığı için söz konusu hizmet sürelerinin betimsel analizleri yapılamamıştır.

f) Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerine Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.34. Hizmet İçi Eğitim Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Hizmet İçi Eğitim	N	X	SS
Evet (Katıldım)	52	3,78	,063
Hayır (Katılmadım)	129	3,64	,047
Toplam	181		

Tablo 4.34.’de müfredattan kaynaklanan sorunların öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere katılma durumlarına göre farklılıkları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalamasının 3,78 olduğu ve katılma düzeylerinin “kısmen katılıyorum” olduğu görülmektedir. Hizmet içi eğitim almayan öğretmenlerin konuya ilişkin yanıt ortalaması ise 3,64 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıkmıştır.

g) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.35. Okulun Bulunduğu Sosyo-ekonomik Çevre Değişkenine İlişkin

Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Okulun Sosyo-ekonomik Durumu	N	X	SS
Düşük	110	3,67	,051
Orta	67	3,72	,056
Yüksek	4	3,53	,426
Toplam	181		

Tablo 4.35.’de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların bulunduğu çevrenin sosyo- ekonomik durumu değişkenine ilişkin betimsel verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullarda görev

yapan öğretmenlerin, müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadelerine verdikleri yanıt ortalaması 3,67 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan okullarda görev yapan öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 3,72 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, ve görev yaptığı okulun yüksek sosyo-ekonomik çevrede olduğunu belirten öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması ise 3,53 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” şeklinde ortaya çıkmıştır.

h) Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Durumuna Göre Müfredattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 4.36. Öğretmenlerin Kendini Yeterli Bulma Değişkenine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Kendini Yeterli Bulmalarına	N	X	SS
Evet	134	3,73	,041
Kısmen	47	3,55	,085
Toplam	181		

Tablo 4.36.’da Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini yeterli bulma değişkenine göre müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri arasındaki farkın verileri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde kendini yeterli bulan öğretmenlerin konuya ilişkin verdikleri yanıt ortalaması 3,73 katılma düzeyleri “kısmen katılıyorum”, kendini kısmen yeterli bulan öğretmenlerin ise konuya ilişkin yanıt ortalaması 3,55 katılma düzeyleri de “kısmen katılıyorum” biçiminde ortaya çıktığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen sonuçlar Öğrenciden, Öğretmenden, Eğitim-öğretim Sürecinden ve Müfredattan kaynaklanan sonuçlar başlıkları altında ele alınacaktır.

5.1.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre Öğrenciler, ders kitabı dışında sosyal bilgiler dersi ile ilgili yazılı ve görsel materyalleri(internet, ansiklopedi vb.) yeterli derecede kullanamamaktadırlar. Bunun başlıca sebebi ise öğrencilerin sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bir bölgede yaşamaları ve buna bağlı olarak ders kitabı dışında herhangi bir yazılı veya görsel materyal kullanabilecek imkana sahip olamamaları gösterilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre Öğrencilerin, sosyal bilgiler dersini ezber dersi olarak görmeleri sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde sınıfların kalabalık olması yüzünden halen geleneksel yöntemlerin kullanıldığını, modern yöntemlerin kullanılabilmesi için gerekli materyallerin sunulamadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının düşük olması öğrencilerin öğrenmesini zorlaştırmaktadır. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının düşük olmasından dolayı öğrenciler çalışarak ailelerine katkıda bulunmak zorunda kalıyorlar. Bu da öğrencilerin derslere gereken önemi vermelerini engellemektedir. Bu sebepten ötürü bazen eğitim çocukları için ikinci planda kalmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre öğrenci ve velilerin ilgisiz olması öğretmenlerin motivasyonunu düşürmekte, bu da sosyal bilgiler öğretiminde verimin düşmesine yol açmaktadır. Ayrıca öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklmeleri de sosyal bilgiler dersini olumsuz etkilemektedir. Bu durum öğrencilerin sorumluluktan kaçtığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenciden kaynaklanan sorunları öğretmenlerin yaşına, cinsiyetine, eğitim durumuna, lisansüstü öğrenimine, hizmet sürelerine, katıldıkları hizmet içi eğitimlerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler öğretiminde kendilerini yeterli bulma durumlarına göre ortalamaları ele alınmış olup ortalamalar arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır. Ortalamalara bakıldığında öğretmenlerin yukarıdaki özelliklerine göre öğrenciden kaynaklanan sorunlara genel olarak kısmen katıldıkları görülmektedir.

5.1.2. Öğretmenden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin Okulun çevresinin sosyal yapısından kaynaklanan sorunlarla karşılaşmaları görev yaptıkları okulların bulunduğu yerin az gelişmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki ve toplumsal statülerinden kısmen memnun olmaları öğretmenlerin mesleki ve toplumsal statülerinin olması gereken yerde olmadığını göstermektedir. Dersin işlenişi sırasında öğretim ve disiplinle ilgili meydana gelen sorunları çözmeleri öğretmenlerin bu konuda yeterli donanımına sahip olduklarını göstermektedir. Sosyal bilgiler ile ilgili mesleki yayınları ve güncel bilgileri takip etmeleri öğretmenlerin kendilerini geliştirme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Öğretmenlik mesleğinden kazanılan maaşın öğretmenlerin motivasyonunu düşürmesi öğretmenlerin maaşlarının düşük olduğunu ve istenilen seviyede olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmenden kaynaklanan sorunları öğretmenlerin cinsiyetine, eğitim durumuna, lisansüstü öğrenimine, hizmet sürelerine, katıldıkları hizmet içi eğitimlerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler öğretiminde kendilerini yeterli bulma durumlarına göre ortalamaları ele alınmış olup ortalamalar arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır. Ortalamalara bakıldığında öğretmenlerin yukarıdaki özelliklerine göre öğrenciden kaynaklanan sorunlara genel olarak kısmen katıldıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretmenden kaynaklanan sorunlara ilişkin yaş gruplarına göre ortalamaları incelendiğinde ortalamalar arasında farklılık olduğu

anlaşılmaktadır. 22-27 yaş arası, 28-33 yaş arası ve 34-39 yaş arası öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara kısmen katıldıklarını; 40 yaş ve üzeri olanlar ise tamamen katıldıklarını ifade etmişler. Buradan yaşlı öğretmenlerin genç öğretmenlere nazaran öğretmenlerden kaynaklanan sorunları daha önemli gördükleri sonucuna ulaşılabilir.

5.1.3. Eğitim-Öğretim Sürecinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenler ders için gerekli materyallerin sunulmamasının öğrenmeyi zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Bu durumda araştırma sahasında görev alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin materyal temininde sıkıntı yaşadıklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri okulun fiziki yapısının yetersizliğinden dolayı öğrenci merkezli yaklaşımları derste yeterince uygulayamadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca araştırma sosyo-ekonomik açıdan az gelişmiş bir yerde yapıldığı için araştırma sahasında öğrenci potansiyelini karşılayabilecek sayıda okul bulunmadığı için mevcut olan okullarda da sınıfların kalabalık olmasından dolayı öğretmenler öğrenci merkezli yöntemleri yeterince kullanamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu da bölgede geleneksel yöntemlerin yaygın bir şekilde halen kullanılmakta olduğunu göstermektedir.

Katılımcılar öğrenci merkezli bir şekilde dersi işledikleri zaman müfredattı yetiştiremediklerini belirtmişlerdir. Bu durum da hafta 3 saat olan sosyal bilgiler dersinin sosyo ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde müfredattı yetiştirebilmek için yeterli olmadığını göstermektedir. Katılımcılar görev yaptıkları okullarda yeterli araç ve gerecin bulunmadığını belirtmişlerdir. Bu da teknoloji destekli öğretimden yeteri kadar yararlanamadığını göstermektedir. Katılımcılar görev yaptıkları okullarda sosyal bilgiler sınıfının mevcut olmadığını belirtmişlerdir. Gerek sosyal bilgiler sınıfının olmayışı gerekse de materyallerin azlığı soyut konuların öğretiminde öğretmenlerin oldukça zorlandıklarını kanıtlamaktadır.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunları öğretmenlerin cinsiyetine, eğitim durumuna, lisansüstü öğrenimine, hizmet sürelerine, katıldıkları hizmet içi eğitimlerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler öğretiminde kendilerini yeterli

bulma durumlarına göre ortalamaları ele alınmış olup ortalamalar arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara ilişkin yaş gruplarına göre ortalamaları incelendiğinde ortalamalar arasında farklılık olduğu anlaşılmaktadır. 22-27 yaş arası, 28-33 yaş arası ve 34-39 yaş arası eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara fikirlerinin olmadığını; 40 yaş ve üzeri olanlar ise kısmen katıldıklarını ifade etmişler. Buradan yaşlı öğretmenlerin genç öğretmenlere nazaran eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunları daha önemli gördükleri sonucuna ulaşılabilir.

5.1.4. Müfredattan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri bir yıl boyunca işlenecek ünite ve konuların çok fazla olduğunu düşünmektedirler. Ünite ve konuların fazla olması öğretmenleri müfredattı yetiştirebilme çabasını yöneltip geleneksel yöntemlere ağırlık vermelerine sebep olmaktadır. Bu sebepten ötürü öğretmenler sosyal bilgiler dersinin haftada 3 saat olmasının ünite ve konuları yetiştirmek için yeterli bir süre olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin ulusal ve evrensel değerleri kazanıp toplumsallaştığını düşünmektedir. Katılımcılar ailede öğrenilenler ile derste kazandırılmaya çalışılan kazanımların çeliştiğini ifade etmişlerdir. Bu da öğrencilerin zihinlerinde yanlış şemaların oluşmasına yol açmaktadır.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin müfredattan kaynaklanan sorunları öğretmenlerin cinsiyetine, eğitim durumuna, lisansüstü öğrenimine, hizmet sürelerine, katıldıkları hizmet içi eğitimlerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler öğretiminde kendilerini yeterli bulma durumlarına göre ortalamaları ele alınmış olup ortalamalar arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin müfredattan kaynaklanan sorunlara ilişkin yaş gruplarına göre ortalamaları incelendiğinde ortalamalar arasında farklılık olduğu anlaşılmaktadır. 22-27 yaş arası, 28-33 yaş arası ve 34-39 yaş arası eğitim-öğretim sürecinden kaynaklanan sorunlara kısmen katıldığını; 40 yaş ve üzeri olanlar ise

tamamen katıldıklarını ifade etmişler. Buradan yaşlı öğretmenlerin genç öğretmenlere nazaran müfredattan kaynaklanan sorunları biraz daha önemli gördükleri sonucuna ulaşılabilir.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular birkaç istisna dışında genel olarak ele alındığında katılımcıların sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri ile onların yaşına, cinsiyetine, eğitim durumuna, lisansüstü öğrenimine, hizmet sürelerine, katıldıkları hizmet içi eğitimlerine, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapısına ve sosyal bilgiler öğretiminde kendilerini yeterli bulma durumlarına göre ortalamaları ele alınmış olup ortalamalar arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır.

5.2. Tartışma

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencilerin sosyal bilgiler öğretmeni ve sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum hem sosyal bilgiler dersinin hem de sosyal bilgiler öğretmenin öğrenciler tarafından sevildiğini göstermektedir. Ayrıca bu sonuç daha önce Akşit (2011) ve Ergin (2006)'ın araştırmalarında ulaştıkları öğrencilerin sosyal bilgiler dersi ve öğretmenine olumlu baktıkları sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan Öğretmenlerin birçoğu sosyal bilgiler sınıfının görev yaptıkları okullarda mevcut olmadığını olanlarında yeterli ders araç ve gereçlerine sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç daha önce yapılan Akşit (2011), Atbaşı (2007), ve Yazıcı (2001)'nın ulaştıkları sosyal bilgiler dersinde araç, gereç sıkıntısı yaşandığı sonucuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler sosyal bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla (yapılandırıcılık, problem çözme vb.) işlediklerinde müfredatı yetiştiremediklerini ifade etmişlerdir. Bu durum mevcut sosyal bilgiler ders saatinin, sosyal bilgiler dersinin öğrenci merkezli işlenmesi için yeterli olmadığını göstermektedir. Bu sonuç Polat (2006) ve Akşit (2011)'in araştırmalarında ulaştıkları sonuçla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler ilkokuldaki sosyal bilgiler dersine sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesinin sosyal bilgiler öğretimini daha verimli hale getireceğini ifade etmişlerdir. Bu sonuç Akşit (2011), Polat (2006) ve Yazıcı (2001)'nin araştırmalarında ulaştıkları sonuçları desteklemektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri görev yaptıkları yerlerde sınıfların kalabalık olmasından dolayı modern yöntemleri kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum ülkemizde sosyo ekonomik açıdan gelişmemiş bölgelerde sınıf mevcutlarının halen olması gereken standartlara ulaşmadığını göstermektedir. Bu sonuç Akşit (2011)'in araştırmasında ulaştığı sonuçla kısmen benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler öğrenci ve velilerin derste her şeyi öğretmenden beklемelerinin sosyal bilgiler öğretimini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin derste öğrendikleri bilgiler evde pekiştirememesine ve derse hazırlıksız olarak gelmelerine yol açtığını göstermektedir. Bu sonuç Akşit (2011) ve Atbaşı (2007)'nin ulaşılmış oldukları sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler Yeni eğitim teknolojilerini kullanabilme imkanına sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum sosyo ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde görev yapan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersini teknoloji destekli bir şekilde işlemelerini engellediğini göstermektedir. Bu sonuç Akşit (2011) ve Akmehtetoğlu (2014)'nin sonuçlarıyla kısmen benzerlik göstermektedir.

5.3. Öneriler

Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunların ele alındığı bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar neticesinde araştırmacılar ve uygulayıcılar için şu önerilerde bulunulabilir:

- Araştırma sahası sosyo-ekonomik bakımdan gelişmemiş olduğundan dolayı az gelişmiş bölgelerde öğrencilerin ders kitapları dışında herhangi bir materyalle ulaşabilecek imkanlarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunun giderilebilmesi için sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde öğrencilerin

ihtiyaç duyabileceği her tür yazılı ve görsel materyallerle donatılmış çok amaçlı yapılar inşa edilerek ücretsiz olarak öğrencilerin kullanımına sunulmalıdır.

- Az gelişmiş yerlerde öğrencilerin ihtiyacını karşılayabilecek yeterli sayıda okul bulunmadığından dolayı mevcut olan okullar ihtiyacı karşılayamamaktadır. Bu sebepten ötürü mevcut okullarda sınıflar standartların üstündedir. Bu sorunun giderilebilmesi için sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde yeni okullar inşa edilmelidir.
- Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde ailelerin ekonomik durumu yetersiz olduğundan dolayı öğrencilerin çalışarak ailelerine katkıda bulunak zorunda kaldıkları hatta bazen bu sebepten ötürü okullu bıraktıkları görülmüştür. Bu sorunun giderilebilmesi için ekonomik durumları iyi olmayan öğrencilerin başarılı veya başarısız olmalarına bakılmaksızın tespit edilerek hayırsever kişi ve kuruluşlar tarafından kendilerine burs verilerek topluma kazandırılmaya çalışılmalıdır.
- Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde eğitim seviyesi düşük olduğundan dolayı veliler yeteri kadar bilinçli değiller. Bu sebepten ötürü okul veli ilişkisi istenilen seviyede değildir. Bu sorunun çözülebilmesi için velileri bilgilendirici eğitimler yapılmalıdır.
- Öğretmenlerin mesleki ve toplumsal statülerinden genel olarak memnun olmadıkları görülmüştür. Eğitim-öğretimin uygulayıcıları olan öğretmenlerin sorunlarına eğilerek bu sorunların çözülerek öğretmenlere toplumda hak ettikleri değerin verilmesi eğitim-öğretimdeki kaliteyi hiç şüphesiz artıracaktır.
- Öğretmenlerin kazandıkları maaşın düşük olduğu ve bununda performanslarını düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda gerekli çalışmalar yapılarak öğretmenlerin maaşlarında iyileştirmeler yapılmalıdır.
- Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde bulunan okulların materyal sıkıntısı yaşadıkları görülmüştür. Okulların fiziki donanımlarının araç-gereç, materyal ve sosyal bilgiler sınıfı yönünden yeterli düzeye getirilmelidir.
- Sosyal bilgiler ders saatinin haftada üç saat olması ünite ve konuların yetiştirilmesi için yeterli değildir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinin haftalık ders saati artırılmalıdır.

- Bir yıl boyunca işlenecek sosyal bilgiler dersinin ünite ve konularının fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebepten ötürü sosyal bilgiler öğretim programının değiştirilerek içerik yönünden sadeleştirilmeye gidilmelidir. Ders kitapları da yeni program doğrultusunda yeniden hazırlanarak kullanışlı bir hale getirilmelidir.
- Aile de öğrenilenlerle okulda öğrenilen bilgilerin birbirini destekler nitelikte olabilmesi için okul-aile işbirliğine gereken önem verilerek bu yönde çalışmalar yapılmalıdır.
- Sosyal bilgiler dersinin ezber ve kolay bir ders olarak algılanmaması için sosyal bilgiler dersine gereken önem verilmelidir.
- Sosyal bilgiler dersinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılabilmesine imkan verecek bir ortam hazırlanmalıdır.
- Bu araştırmada Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar Ağrı ili örnek alınarak incelenmiştir. Bu konuyla ilgili olarak araştırmacılar başka illeri kapsayacak araştırmalar yapabilirler.
- Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır. Araştırmacılar farklı çalışmalar yapabilirler. Örneğin öğrencilerin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla araştırmalar yapılabilir.
- Sosyal bilgiler dersine gereken önem verilerek birlik beraberliğimize katkı sağlayan bir ders haline getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adanalı, K., Doğanay, A. (2010). Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminin Alternatif Ölçme Değerlendirme Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 19, S.1, s. 271-292.
- Ağır, Ö. (2003). İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akdeniz, N. (2008). Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya,
- Akmehmetoğlu, H. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Kastamonu İli Örneği), yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Akşit, İ. (2011). İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli ve Erzurum İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Alataş F. (2008). İlköğretim Programında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Albayrak, A. S., Kalaycı, Ş., Karataş A. (2004). Türkiye de Coğrafi Bölgelere Göre İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeylerinin Temel Bileşenler Analiziyle İncelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, C.9, S.2, s.101-130.
- Altun, A. (2013). Yapılandırmacı Yaklaşım, Sosyal Bilgiler Programları ve Ders Kitapları, Bülent Akbaba (Ed), Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler, I. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

- Altunöz S.(2008). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri (Bolu İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslantaş S.(2006). Altıncı ve Yedinci Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi (Malatya İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- ATA, Bahri (2006). “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı”, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, (Edt.: ÖZTÜRK, C.), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- ATA, B. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Bir Yaklaşım. Öztürk, C. (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Atbaşı C. (2007). İlköğretim II. Kademe (6. ve 7. Sınıfta) Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretimi ve Öğretiminde Yaşanan Güçlükler (Aksaray Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aytaç, Kemal (1972). Avrupa Eğitim Tarih, Ankara.
- Baysal, Z.N. (2003). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde öğretmen tutumlarının Problem çözmeye dayalı öğrenmeye etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bekdaş, F. (2012). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Öğrenci Boyutunda Kazanım Düzeylerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Bennett ve Scholes (2001). Goals And Attitudes Related To Technology Use İn A Social Studies Method Course, Journal, Of Social Statudies Research Columbia: Üniversity Of Missouri.

- Bilgin, U. N., Ekinci, M. S., Sağlam, S., Kıratlı, O., Ertuğ, T. (2011). Ağrı İli İl Çevre Durum Raporu. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- Binbaşoğlu, Cavit (1976). Etkin Öğretim, Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı 7, Ankara.
- Çalışkan, H. (2010). İlköğretim Altıncı ve Yedinci Sınıflar Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Çağdaş Eğitim Dergisi, 35,(377):31-40.
- Çimen A, Çınar O, Kaya F. (2005). Ağrı İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Yaşam Memnuniyeti Araştırması
- Demir, Ö. ve Acar, M. (2002). Sosyal Bilimler Sözlüğü. Vadi Yayınları, 282 Ankara.
- Doğanay, Ahmet (2002). “Sosyal Bilgiler Öğretimi”, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Pegem A Yayıncılık Ankara.
- Dönmez, Cengiz (2003). Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. (Editör: Cemalettin Şahin), s:31 Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Erden M. (Tarihsiz). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Yayınları, Ankara.
- Erden, M (Tarihsiz). “Sosyal Bilgiler Öğretimi”, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Erden, M. ve Yasemin Akman. (1996). “ Eğitim Psikolojisi Gelişim- Öğrenme- Öğretme”, Ankara: 9. Baskı, Arkadaş Yayınevi.
- Erden, M (1998). Eğitimde Program Değerlendirme, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- Erkan, B (1999). Türkiye’de nedenleri ve boyutlarıyla bölgesel düalizm, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.2, Kütahya.
- Ertürk, S (1979). Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe Yayınları, Ankara.
- Fenton E. (1991). Reflections On The New Social Studies. The Social Studies, May/ June, Pp. 84-90.

- Fidan, N. ve Münire, E (1994). Eğitim psikolojisi, Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi A.ş., Ankara.
- Fidan, N. ve Erden M (1994). Eğitime Giriş, Meteksan, 5. Baskı, Ankara.
- Gömleksiz, M. ve Cüro, E. (2010). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğrencileri Toplumsal Yaşama Hazırlamada Etkilik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi C. 20, S.1, s.247-274. Elazığ.
- Guyton E .M.(1982). Critical Thinking and Political Participation: The Development And Assessment of a Causal Model. Theory and Research in Social Education, 16, 23-49.
- Günden, S (1995). İlköğretim Kurumlarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- Güngördü, Ersin (2001). İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Işık Y. (2001). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Sınıf Ortamında Öğretilmesinde Karşılaşılan Güçlüklerle İlgili Uzman, Müfettiş ve Öğretmen Görüşleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kamber, T., Acun, İ. ve Akar, C. (2011). İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Uygulanabilirliği. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4/2, s. 195-218.
- Karacaoğlu, Ö. ve Acar E. (2010) Yenilenen Programların Uygulanmasında Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Haziran 2010, C. VI1, S. I, s. 45-58.
- Karakaya, İ (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Abdurrahman Tanrıoğen (Editör), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Karasar, N (2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Basım Evi, Ankara.

- Kaya, F. (2001). Ağrı Ovası ve Çevresinin Coğrafi Etüdü, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kaya, M. F ve Tomal, N. (2011). Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Uluslar Arası E- Dergi C. 1, S.2, Aralık.
- Kılıçoğlu, G. (2009). Sosyal Bilgiler Programı Ve Öğretmen Yeterlilikleri, Sosyal Bilgilerin Tanımı, “Dünya Ve Ülkemizde Gelişimi ve Önemi. Mustafa Safran (Ed), Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Yayıncılık, s. 9, Ankara.
- Kirschenbaum, H (1995). Enhance Values and Morality in Schools Youth Settings, Aktaran: İlköğretim Sosyal bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara, 2005.
- Kısakürek, M. Ali. (1988). “Sosyal Bilgiler Öğretiminin Niteliği, Kapsamı ve Amaçları.” Sosyal Bilgiler Öğretimi, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 196, Eskişehir.
- Koluman, S. (2011). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Öğretmen Görüşleri (Balıkesir İli Örneği) , Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Köken, N. (2002). Sosyal Bilgiler Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 8, Konya, s.235-246.
- Köstüklü, N (1999). Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi, Konya.
- Köstüklü, N (2006). Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi, Sebat Ofset Matbaacılık, Konya.
- Kramer, Samuel (1995). Tarih Sümerlerde Başlar, Çeviren: M. İlmiye Çığ, Ankara.
- Kurtulgan, K. Köstüklü N. (2010). İlköğretim II. Kademe sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Öğretmen ve Müfettiş Görüşlerinin

Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 29, s. 175.

Kuş Z. ve Çelikkaya T. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretimi için Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Aralık 2010, C. VII, S. II, s. 69-91, Van.

MEB, (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6–7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu (Taslak Basım), MEB Yay, Ankara.

MEB, (2005). İlköğretim Sosyal bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara.

MEB, (2005), “İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi”, Tebliğler Dergisi, 2575, 539-541.

MEB, (2006). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara.

MEB, (2008). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yeterlikleri, Öğretmenlik Mesleği, Genel ve Özel Alan Yeterlikleri, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

Meydan, A (2010). Sosyal Bilgiler Disiplininde Coğrafyanın Yeri ve Önemi, Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Editör), Sosyal Bilgilerin Temelleri, Maya Akademi Yayınları, Ankara.

Özgür, E.M. (2000). Türkiye Coğrafyası, A.Ü. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Ankara.

Öztürk, Cemil (2003). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Öztürk, C. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Demokratik Vatandaşlık Eğitimi, Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler arası Bir Bakış”, Pegem Akademi, 3.Baskı, Ankara.

- Polat, F. (2006). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemler ve Karşılaştıkları Sorunlar, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Selçuk, Ziya (2003). Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Shaughnessy ve Haladyna (1985). Akt: Aşçı, S. (2004). Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öğrenci Tutumları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, Yüksek Lisans Projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sönmez, V. (1997). “ Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu”, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Sönmez, Veysel (1999). Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu, MEB Yayınları, İstanbul.
- Sönmez, Veysel (1999). Sosyal Bilgiler Öğretimi Kılavuzu. MEB: Öğretim Kitapları Dizisi.
- Sözer, E. (1998). “Sosyal Bilgiler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi”, (Editör: Gürhan Can), Anadolu Üniversitesi Yayınları; No: 1064, ss.3-12, Eskişehir.
- Tahiroğlu, M. (2006). İlköğretim Okulları İkinci Kademesindeki Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Güçlükler, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Teyfur, E. (2016). Coğrafya Öğretmen Adaylarının Web Destekli İşbirlikli Öğrenme Ortamlarına Yönelik Görüşleri Education Sciences (NWSAES), 1C0659, 2016; 11(3): 153-167.
- Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- Yaşar Ş. (2005). Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi, Eğitimde Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiriler Kitabı. (s329-342) 14-16 Kasım, Sim Matbaası, Ankara.

- Yazıcı A.İ. (2001). İlköğretim Okulları Birinci ve İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretiminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilgilerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz A (2007). Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması İle İlgili Değerlendirmeler (Konya İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz K (2009). Lisans Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27 (3), 31-53, Samsun.
- Yılmaz, K. ve Tepebaş, F. İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Mesleğine Yeni Başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1),s. 157- 177.
- Yükselir K. (2006). Hatay İli İlköğretim Okullarında 6. ve 7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmen Ve Müfettiş Görüşleri Çerçevesinde Amaca Uygunluğunun Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde

İNTERNET KAYNAKÇALARI

- <http://www.diyadinnet.com/bolgemiz-1&bolge=a%C4%9Fr%C4%B1-co%C4%9Frafia-bilgileri>. 27.12.2015
- <http://www.tuik.gov.tr/Start.do;jsessionid=HWHnWMCKBjvn1kTZ4x1RhGgHQvykbb9ph9BwHcfM1LyXhvBVFCYS!266981235>. 05.01.2016
- TUİK, (2015), Erişim tarihi: 25 Eylül 2016, <http://www.tuik.gov.tr>
- TUİK, (2014), Erişim tarihi: 27 Aralık 2015, <http://www.tuik.gov.tr>

EKLER

EK-1: Araştırma İzni

T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 68513552-100-E.202136
Konu: Bilimsel ve Eğitim Amaçlı
Tez ve Anket Çalışma İzni

07/01/2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğü, Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının
28.12.2015 tarih ve E.20764/28814003-302.08.01 sayılı yazısı.

İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Adem TAŞDEMİR'in "Sosyo-Ekonomik Dezavantajları Olan Bölgelerde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar" konulu yüksek lisans tezi kapsamında çalışma ve anket uygulama istediği ilgi yazı ile bildirilmiştir.

İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Adem TAŞDEMİR'in "Sosyo-Ekonomik Dezavantajları Olan Bölgelerde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar" konulu yüksek lisans tezi kapsamında çalışma ve anket uygulama çalışmasını eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak çalışması sonunda hazırlanmış olduğu bilgilerin bir suretini; basılı veya dijital ortamda, Müdürlüğümüze teslim etmek koşulu ile iliniz ortaokullarında uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Hatice DURSUN
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
07/01/2016

Sedat İNCİ
Vali Yardımcısı
Vali V.

Eki : İlgi Yazı ve Ekleri.

AĞRI MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
Kagazman Cad. Ağrı
http://agri.meb.gov.tr
egitim@agri.meb.gov.tr

Ayranlı
Tel : (0 472) 230 99 31
Faks : (0 472) 230 94 39 Atatürk Biv

Bu e-imza güvencesi ile elektronik ortamda imzalandığı ve imza sahibinin http://meka.gov.tr adresinden 7043-4 123-1898-0000-0 553 kısıtlı ile tebliğ edilmiştir.

Evrak Tarih ve Sayısı: 15/01/2016-E.289

T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 68513552-100-E.313201
Konu: Bilimsel ve Eğitim Amaçlı
Tez ve Anket Çalışma İzni
(Adem TAŞDEMİR)

11/01/2016

İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşler Daire Başkanlığı) AĞRI

İlgi :a) 02.11.2015 tarih ve 28814003-302.08.01-17029 sayılı yazımız.
b) Valilik makamından alınan 07.01.2016 tarih ve 68513552/100-E.202136 sayılı onay.

Üniversitenizin, Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Adem TAŞDEMİR'in "Sosyo-Ekonomik Dezavantajları Olan Bölgelerde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar" konulu yüksek lisans tezi kapsamında çalışma ve anket uygulama çalışmasını eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak çalışması sonunda hazırlamış olduğu bilgilerin bir suretini; basılı veya dijital ortamda, Müdürlüğümüze teslim etmek koşulu ile ilimiz ortaokullarında yapmasının uygun görüldüğü ile ilgili Valilik makamından alınan ilgi (b) izin onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim

Sedat İNCİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Eki : İlgi (b) onay.

AĞRI MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
Kuşçimen Cad. Ağrı
http://agri.meb.gov.tr
egitimogretim04@meb.gov.tr

Metin KAYA
Müdür
Ağrı İl Millî Eğitim Müdürü
Tel: (0472) 880 94 37
Faks: (0472) 880 94 30

Bu evrak güvenli elektronik imsa ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden c942-163e-30e1-9cdd-16ab koda ile teyit edilebilir.

Ek-2 Anket Sahibinin İzin Belgesi

T.C

İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE

Konu: Anket İzin İsteği

YÖK Tez Tarama adresindeki 396221 kayıt no’lu “İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli ve Erzurum Örneği)” tezimde kullanmış olduğum anketi öğrenciniz Adem TAŞDEMİR’in tez çalışmasında bana atıf yaparak kullanmasına izin veriyorum.

Bilgilerinize.

İbrahim AKŞİT

From: Ibrahimakşit (iaksitt@gmail.com)

Sent: Çarşamba, 25.11.2015

To: tasdemir_adem04@hotmail.com

Ek-3 Araştırmanın Yapıldığı okullar

Uygulama Yapılan Merkez Okullar

Ertuğrul Gazi Ortaokulu

Selçuk Ortaokulu

Çukuralan Ortaokulu

Vali Recep Yazıcıoğlu Ortaokulu

Kazım Karabekir Ortaokulu

Piri Reis Ortaokulu

100. Yıl Ortaokulu

Selahaddin Eyyubi Ortaokulu

Fatih Sultan Mehmet Ortaokulu

Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu

75. Yıl Ortaokulu

Şehit Er Vefa Çelik Ortaokulu

İmam Hatip Ortaokulu

Tezeren 4. Boğaziçi Ortaokulu

Taştekne Şehit Polis Yalçın Demir Ortaokulu

Cemil Meriç Ortaokulu

Murat Kız Yatılı Bölge Ortaokulu

Kadir Has Ortaokulu

Cumhuriyet Ortaokulu

Alpaslan Ortaokulu

15 Nisan Ortaokulu

Kaymakam Özgür Azer Kurak Ortaokulu

Ozanlar Yatılı Bölge Ortaokulu

Muhammed Celali İmam Hatip Ortaokulu

Yakınca Ortaokulu

İsmet Ömeroğlu Ortaokulu

Uygulamanın Yapıldığı Eleşkirt'teki Okullar

Değirmenoğlu Ortaokulu

Eleşkirt İmam Hatip Ortaokulu

Eleşkirt Ortaokulu

Halk Eğitim Merkezi

Eleşkirt 100. Yıl Ortaokulu

Ergözü Ortaokulu

Esentepe Ortaokulu

Toprakkale Ortaokulu

Goncalı Ortaokulu

Sadıklı Ortaokulu

Karşıyaka Ortaokulu

Yüce Kapı Ortaokulu

Yeşilova Ortaokulu

Mollasüleyman Gazi Ortaokulu

Cengiz Topel Ortaokulu

İkizgeçe Ortaokulu

Türk Telekom Tahir Ortaokulu

Cemaleddin Öztürk Ortaokulu

Uygulamanın Yapıldığı Patnos'taki Ortaokullar

Aktepe Yatılı Bölge Ortaokulu

Özdemir Ortaokulu

Alatay Ortaokulu

Konakbey Ortaokulu

Kuşkaya Ortaokulu

Kazanbey Ortaokulu

Doğansu Kız Yatılı Bölge Ortaokulu

Dedeli Yatılı Bölge Ortaokulu

Tes-iş Ortaokulu

Yürekveren Ortaokulu

Tepeli Ortaokulu

Patnos Yatılı Bölge Ortaokulu

Yalçinkaya Ortaokulu

Kiptaş Ortaokulu

Yunus Emre Ortaokulu

Kerem Şahin Ortaokulu

Süphan Ortaokulu

Sütlüpınar Ortaokulu

Patnos İMKB Ortaokulu

Cumhuriyet Ortaokulu

Cengiz Topel Ortaokulu

İmam Hatip Ortaokulu

Atatürk Ortaokulu

75. Yıl Ortaokulu

Uygulamanın Yapıldığı Diyadin'deki Ortaokullar

Mehmet Melik Özmen Ortaokulu

Taşkesen Ortaokulu

Taşbasamak Ortaokulu

Şehit İlhan Demir Yatılı Bölge Ortaokulu

Karapazar Ortaokulu

İmam Hatip Ortaokulu

Türk Telekom Ortaokulu

Atatürk Ortaokulu

Uygulamanın Yapıldığı Taşlıca'daki Ortaokullar

Atatürk Ortaokulu

Yavuz Selim Ortaokulu

Taşlıca Yatılı Bölge Ortaokulu

Yukarı Esen Ortaokulu

Uygulamanın Yapıldığı Hamur'daki Ortaokullar

Hamur Yatılı Bölge Ortaokulu

Seyithanbey Ortaokulu

Ekincik Ortaokulu

Adımovia Ortaokulu

Osman Gazi Ortaokulu

Uygulamanın Yapıldığı Tutak'taki Ortaokullar

Tutak Anadolu İmam Hatip Ortaokulu

14 Nisan Ortaokulu

Sultan Alparslan Ortaokulu

Uygulamanın Yapıldığı Doğubayazıt'taki Ortaokullar

Hüseyin Celal Yardımcı Kurtuluş Ortaokulu

Hasan Çoğun Cumhuriyet Ortaokulu

Atatürk Ortaokulu

İshakpaşa Ortaokulu

Ahmedi Hani Ortaokulu

Bereket Ortaokulu

Şehit Gürhan Yardım Ortaokulu

Hüsnü M. Özyeğin Ortaokulu

Nuhun Gemisi Ortaokulu

Kalecik Ortaokulu

Doğubayazıt Yatılı Bölge Ortaokulu

Yığınçal Ortaokulu

Ortadirek Ortaokulu

75. Yıl Ortaokulu

Mustafa Yassuboğa Ortaokulu

Said-i Nursi İmam Hatip Ortaokulu

14 Nisan Ortaokulu

Gazi Ortaokulu

Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu

Fatih Ortaokulu

Sarıgül Ortaokulu

Ek-4 Kişisel Bilgi Formu

Saygıdeğer Hocam;

Bu anket yüksek lisans tezim olan “Sosyo– Ekonomik Açıdan Dezavantajları Olan Bölgelerde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar(Ağrı İli Örneği)” konusunda veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Anket sonucu elde edilen veriler, araştırma konusu dışında kullanılmayacaktır. Ad ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Yardım ve katkılarınız için Şimdiden teşekkür ederim.

Adem TAŞDEMİR

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız

2. Cinsiyetiniz () Bay () Bayan

3. Mezun olduğunuz öğretim kurumu (lisans) aşağıdakilerden hangisidir?

() Öğretmen Okulu () Eğitim Enstitüsü () Eğitim Fakültesi

() Fen-Edebiyat Fakültesi () Diğer (Yazınız.....)

4. Lisans dışında Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili aşağıdaki programlardan birini bitirdiniz mi?

() Yüksek Lisans () Doktora

5. Meslekteki hizmet süreniz ne kadardır?

☐ 0-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 16-20 yıl

☐ 21-25 yıl ☐ 26 ve üzeri

6. Daha önce Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

7. Çalıştığınız okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi size göre aşağıdakilerden hangisine uygundur?

☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek

8. Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde kendinizi yeterli buluyor musunuz?

☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır

9. Görev Yaptığınız okul?

Ek-5 Veri Toplama Aracı

Lütfen aşağıda verilen durumlar karşısına size uygun düşen seçeneklerden birini X işareti ile işaretleyiniz.

	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutuma sahiptir.					
2. Öğrenciler bana karşı(Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak) olumlu tutuma sahiptir.					
3. Öğrencilerin derste her şeyi öğretmenden beklmeleri Sosyal Bilgiler dersi öğretimini olumsuz etkiliyor.					
4. Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin öğrenci merkezli(yapılandırmacılık, problem çözme vb....) işlenmesini olumlu buluyor.					
5. Öğrenciler, ders kitabı dışında Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılı ve görsel materyalleri(internet, ansiklopedi vb....) yeterli derecede kullanabiliyor.					
6. Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde edinilen bilgi, beceri ve değerleri günlük hayatta kullanabiliyor.					
7. Öğrenciler diğer derslere göre Sosyal Bilgiler dersini ezber dersi olarak görmektedir.					
8. Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde neden-sonuç ilişkisi kurma, eleştirel bakış açısını kullanma, problem çözme vb. becerileri sergileyebiliyor.					
9. Öğrenciler Sosyal Bilgiler ders kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabını amacına uygun kullanabiliyor.					
10.Bir yıl boyunca işlenecek Ünite ve konuların çok fazla olduğunu düşünüyorum					
11.Ders için gerekli materyallerin sunulamaması öğrenmeyi zorlaştırıyor					
12.Öğrenciler ve Veliler her şeyi öğretmenden bekliyor					
13. Merkezi sınav soruları ile derste işlenen konular arasında tutarsızlığın olması öğrencilerin derse olan ilgisini azaltıyor					
14.Öğretmenlik mesleğinden kazandığım maaşın düzeyi Motivasyonumu olumsuz etkiliyor.					
15. Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak mesleki ve toplumsal statümden memnunum.					
16. Çalıştığım yerde ulaşım ve barınma sorunu yaşıyorum.					
17. Yeni eğitim teknolojilerini(bilgisayar, projeksiyonvb...) kullanabilme imkanına sahibim.					
18. Dersin işlenişi sırasında meydana gelen disiplin sorunlarını çözebiliyorum.					
19. Dersin işlenişi sırasında meydana gelen öğretim ile					

ilgili sorunları çözebiliyorum.					
20. Sosyal Bilgiler ile ilgili güncel bilgileri ve mesleki yayınları takip ederek kendimi geliştiriyorum.					
21. Görev yaptığım yerin eğitim düzeyinin düşük olması sebebiyle Sosyal Bilgiler dersinde bilgiyi öğrenciye hazır veren rolden, öğrenciye rehberlik eden role geçişte sıkıntı yaşıyorum.					
22. Görev yaptığım yerde sınıfların kalabalık olması sebebiyle geleneksel yöntemleri(düz anlatım, soru-cevap vb...) derste sürekli kullanıyorum.					
23. Görev yaptığım okulda sosyal bilgiler sınıfı mevcuttur.					
24. Okulun fiziki koşullarının yetersiz olması sebebiyle Öğrenci merkezli yaklaşımları derste uygularken güçlüklerle karşılaşıyorum.					
25. Sosyal Bilgiler dersini öğrenci merkezli yaklaşımlarla işlediğimde müfredatı yetiştirebiliyorum.					
26. Sosyal Bilgiler dersinin haftada 3 saat olması, ders kitabındaki ünite ve konuları yetiştirebilmem için yeterlidir.					
27. Sosyal Bilgiler dersine ait sınıfım, dersi verimli ve etkili şekilde işleyebilmem için yeterli araç-gereç donanımına sahiptir.					
28. Sosyal Bilgiler dersine ait sınıf uygulaması sayesinde dersi daha etkin ve verimli bir şekilde işliyorum.					
29. Sosyal Bilgiler dersinin gerektirdiği ulusal ve evrensel değerlerle ilgili kavramları öğrencilerin kazandığına inanıyorum.					
30. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin ulusal değerleri(vatan, millet, devlet, dil, bayrak, gelenek, görenek vb...) kazandığına inanıyorum.					
31. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrencilerin evrensel değerleri(demokrasi, barış, eşitlik, sevgi, uygarlık, bilim, sanat, çevre duyarlılığı vb...) kazandığına inanıyorum.					
32. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrenciler yeterince toplumsallaşıyor.					
33. Sosyal Bilgiler dersi, dersin ana misyonu olan bilinçli ve etkin vatandaş(vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren) yetiştirmek için yeterlidir.					
34. İlkokuldaki Sosyal Bilgiler dersinin Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından verilmesi ortaokuldaki Sosyal Bilgiler öğretimini daha verimli hale getirebilir.					
35. Ailede öğrenilenlerle derste kazandırılmaya çalışılan davranışların çeliştiğini düşünüyorum					
36. Okulun çevresinde gelişen olumsuzluklar derse olan Motivasyonumu düşürüyor.					
37. Okulun fiziki yapısının eğitim ve öğretime elverişli olduğunu düşünüyorum.					
38. okulda bulunan eğitim araç gereçlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
39. velilerin ilgisiz olması Motivasyonumu düşürüyor.					

40. Öğrencilerin soyo ekonomik durumlarının düşük olması öğrenmelerini zorlaştırıyor.					
41. Okulun çevresinin sosyal yapısından kaynaklanan sorunlarla karşılaşıyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Adem TAŞDEMİR

Doğum Yeri : Ağrı

Doğum Tarihi : 16.01.1992

Medeni Hali : Bekar

Yabancı Dili : İngilizce

Lisans Eğitimi : İbrahim Çeçen Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü

Mezuniyet Tarihi : 2014

İletişim : tasdemir_adem04@hotmail.com